

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут ресторанно-готельного бізнесу та туризму
Кафедра технологій в ресторанному господарстві, готельно-ресторанної справи
та підприємництва

ДОПУСКАЮ ДО ЗАХИСТУ
Гарант освітньої програми
Кравцов О.О.
ПБ гаранта ОП
«_____» _____ 2021 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти магістр

зі спеціальності 076 «Підприємство, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

на тему: «Управління прибутком – умова стабільного розвитку підприємства»

Виконала здобувач
вищої освіти

Фартушна Д.О.

(підпис)

Керівник:

доцент, к.е.н., доцент Ніколайчук О.А.

(підпис)

Засвідчую, що у кваліфікаційній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Здобувач вищої освіти _____

(підпис)

Кривий Ріг
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
 імені Михайла Туган-Барановського

Навчально-науковий інститут ресторанно-готельного бізнесу та туризму
 Кафедра технологій в ресторанному господарстві, готельно-ресторанної справи
 та підприємництва
 Форма здобуття вищої освіти заочна
 Ступінь магістр
 Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
 Освітня програма «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми

_____ О.О.Кравцов

підпис

«_____» _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
Фартушній Дар'ї Олександрівні

прізвище, ім'я, по батькові

1. Тема роботи: «Управління прибутком – умова стабільного розвитку підприємства»

Керівник роботи к.е.н., доцент Ніколайчук О.А.

науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ініціали

Затверджені наказом ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського
 від «31» травня 2021 р. № 141-с

2. Строк подання здобувачем ВО роботи «29» листопада 2021р.

3. Вихідні дані до роботи: Закони України, Постанови Правління Кабінету Міністрів України, нормативні акти у сфері господарської діяльності підприємств, монографії, підручники, навчальні посібники, наукові журнали, фінансова звітність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» 2018-2020 рр.

4. Зміст (перелік питань, які потрібно розробити): Розділ 1. Теоретико-методичні основи управління прибутком підприємства. 1.1 Зміст та сутність управління прибутком підприємства в контексті стабільного розвитку підприємства. 1.2 Методика проведення аналізу ефективності управління прибутком підприємства Розділ 2. Аналітична оцінка управління прибутком ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» з врахуванням умов його стабільного

розвитку. 2.1 Загальна характеристика економічної діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». 2.2 Організаційний аспект ефективності управління прибутком ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». 2.3 Аналіз динаміки формування та ефективності використання прибутку ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

5. Перелік графічного матеріалу: сторінок 46, рисунки 7, таблиць 16, додатків 15, використаних джерел 49.

6. Дата видачі завдання «31» травня 2021 р.

7. Календарний план

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір напряму дослідження, аналіз бази та літературних джерел, визначення об'єкту, предмету та завдань дослідження. Формулювання, обґрунтування та затвердження теми кваліфікаційної роботи	до 31.05.2021	
2	Аналіз та узагальнення теоретико-методичних розробок теми кваліфікаційної роботи	до 05.10.2021	
3	Опис організаційного аспекту управління прибутком ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	до 19.10.2021	
4	Опис аналітичної оцінки управління прибутком ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» з врахуванням умов його стабільного розвитку	до 16.11.2021	
5	Формування висновків та рекомендацій щодо розв'язання проблеми, встановлених в результаті аналізу	до 22.11.2021	
6	Оформлення та представлення роботи на кафедрі	до 29.11.2021	
7	Перевірка кваліфікаційної роботи на унікальність тексту	до 03.12.2021	
8	Оформлення презентаційних матеріалів, проходження нормоконтролю	до 03.12.2021	
9	Захист дипломної роботи	до 11.12. 2021	

Здобувач ВО

_____ Фартушна Д.О.
(підпис)

Керівник роботи

_____ Ніколайчук О.А.
(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методичні основи управління прибутком підприємства	8
1.1 Зміст та сутність управління прибутком підприємства в контексті стабільного розвитку підприємства	8
1.2 Методика проведення аналізу ефективності управління прибутком підприємства	13
РОЗДІЛ 2. Аналітична оцінка управління прибутком ПАТ «АрселорМіттал кривий ріг» з врахуванням умов його стабільного розвитку	19
2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	19
2.2 Організаційний аспект ефективності управління прибутком ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	24
2.3 Аналіз динаміки формування та ефективності використання прибутку ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»	27
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ	47

РЕФЕРАТ

Мета кваліфікаційної роботи: обґрунтування теоретико-методичних підходів і розробка практичних рекомендацій щодо управління прибутком підприємства для забезпечення його стабільного розвитку.

Завдання роботи:

- висвітлення теоретичних основ щодо управління прибутком в контексті стабільного розвитку підприємства;
- узагальнення методики проведення аналізу управління прибутком підприємства та розроблення власних поглядів на дану проблему;
- дослідження та оцінка економічної діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;
- проведення оцінки організаційного та аналітичного аспектів управління прибутком підприємства, виявлення резервів щодо покращення управління прибутком ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;
- розроблення програми заходів, спрямованих на удосконалення механізму управління прибутком ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Об'єкт: управління прибутком підприємства.

Предмет: теоретичні, методологічні, методичні та прикладні аспекти управління прибутком підприємства для забезпечення його стабільного розвитку.

Методи / методика, використані у кваліфікаційній роботі:

узагальнення, порівняння, аналіз, синтез, дедукція, статистичний аналіз, графічний, метод ланцюгових підстановок, системний підхід, літературного пошуку тощо.

Основні висновки та рекомендації: у кваліфікаційній роботі з'ясовано природу сучасного судження «управління прибутком» та його роль у забезпеченні стабільного розвитку підприємства, проведено узагальнення методик проведення аналізу управління прибутком підприємства та застосовано її для умов діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», запропоновано комплекс заходів, спрямованих на удосконалення механізму управління прибутком підприємства та поліпшення ефективності діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Ключові слова: прибуток, управління прибутком, рентабельність, фінансова стійкість, платоспроможність, управлінські рішення, заходи.

ВСТУП

Діяльність суб'єктів господарської діяльності характеризуються низкою економічних та фінансових показників, проте, одним із першорядних показників виступає прибуток. Саме наявність позитивного результату діяльності підприємства, яким виступає прибуток, забезпечує йому фінансову стійкість та платоспроможність, що в короткостроковій та довгостроковій перспективах позначається на його стабільному розвитку. Прибуток в усі часи виступав тією рушійною силою, що спонукала підприємців до здійснення економічної діяльності. Необхідною умовою яка забезпечує стабільний розвиток підприємству є максимізація його доходів за оптимального рівня витрат. Тому побудова дієвого механізму управління прибутком на підприємстві має стати запорукою такої стабільності.

В нинішніх умовах господарювання, коли відбуваються постійні зміни на політичній, економічній, податковій та інших аренах, більшість господарюючих суб'єктів неспроможні швидко реагувати на такі зміни, що досить часто призводить їх діяльність до банкрутства. Основним засобом, що може нейтралізувати таке явище, є адекватна управлінська діяльність, яка містить в собі комплекс заходів по виведенню підприємства із скрутного фінансового стану з рахунок зростання його прибутковості.

Управління прибутком є невід'ємною частиною загального управління підприємством і спрямоване на нарощування доходів за умов скорочення витрат з метою забезпечення фінансової стабільності та уникнення кризового стану. Тому прийняття управлінських рішень спрямованих на формування та використання прибутку підприємства в умовах обмежених фінансових ресурсів є одним із його першочергових завдань.

Прибуток є тією категорією яку досліджували ще з давніх-давен. Так, у стародавньому Єгипті (XVIII ст. до н. е.), основним законом був Кодекс законів царя Хаммурапі, в якому йшлося про необхідність реєстрації витрат і надходжень. А у трактаті «Артхашастра» (IV-III ст. до н.е.) який належить до видатної пам'ятки староіндійської економічної думки зазначалося, що спонукальним мотивом торговельної діяльності є прибуток. Великий внесок у дослідження прибутку зробили Д. Рікардо, С. Росс, А. Сміт, Е Хелферт, Й. Шумпетер, Т. Мальтус, К. Маркс, Ж.Б. Сей, Л. Вальрас, К. Мергер, П. Самуельсон, А Маршал та ін. Всі вони є представниками різних шкіл які пропонували свої погляди на розвиток теорії прибутку. На разі, такі категорії, як «прибуток» та «управління прибутком» залишаються досить актуальними та дослідженими в працях і наших співвітчизників, серед яких увагу привертають роботи таких науковців, як: Білик Т.О., Бланк І.А., Блонська І.І., В.О. Василенко, Гончаров А.М., Гриньова В.М., Кальмук М.В., Коваленко Л.О., В.П. Мартиненко, Л.І. Лігоненко, Поддєрьогін А.М., Покропивний С.Ф., Субботович Ю.Л., Ткаченко Є.Ю., О.О. Терещенко, Н.М. Тюріна, Е.О. Уткін, А.В. Череп та ін. Проте, в умовах нестабільного розвитку економіки країни досить значна кількість підприємств залишається у скрутному фінансовому становищі, тому

дослідження такої теми, як управління прибутком продовжує залишатися у топі актуальних.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у обґрунтуванні теоретико-методичних підходів і розробці практичних рекомендацій щодо управління прибутком підприємства для забезпечення його стабільного розвитку.

Досягненню поставленої мети сприятиме вирішення наступних завдань:

- висвітлення теоретичних основ щодо управління прибутком в контексті стабільного розвитку підприємства;
- узагальнення методики проведення аналізу управління прибутком підприємства та розроблення власних поглядів на дану проблему;
- дослідження та оцінка економічної діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;
- проведення оцінки організаційного та аналітичного аспектів управління прибутком підприємства, виявлення резервів щодо покращення управління прибутком ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»;
- розроблення програми заходів, спрямованих на удосконалення механізму управління прибутком ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Об'єктом дослідження у даній кваліфікаційній роботі виступає управління прибутком підприємства.

Предмет – теоретичні, методологічні, методичні та прикладні аспекти управління прибутком підприємства для забезпечення його стабільного розвитку.

Вирішення поставлених завдань ґрунтуються на застосуванні таких загальнонаукових методів дослідження, як: узагальнення, порівняння, аналіз, синтез, дедукція, метод ланцюгових підстановок, статистичний аналіз, графічний, системний підхід, літературного пошуку тощо.

Наукова новизна даної роботи полягає у обґрунтуванні теоретико-методологічного базису управління прибутком підприємства, реалізації запропонованої методики управління прибутком та обґрунтуванні заходів щодо удосконалення управління прибутком ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг».

Практична значущість роботи полягає в тому, що розроблені заходи щодо удосконалення управління прибутком можуть бути використані на промислових підприємствах різної галузевої спрямованості.

Результати дослідження апробовані на II міжнародній науково-практичній конференції з проблем вищої освіти і науки «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу», 4-5 листопада 2021 року у місті Житомир. Тема доповіді «Управління прибутком в контексті стабільного розвитку».

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 46 стор., з них основна частина 35 стор. Робота містить 16 таблиць, 7 рис., 15 додатків, 49 літературних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Зміст та сутність управління прибутком підприємства в контексті стабільного розвитку підприємства

Економічна криза, яка на разі пов'язана у тому числі із наслідками коронавірусної інфекції, що продовжує тримати у напрузі весь світ, призвела до суттєвого скорочення попиту на значну кількість товарів та послуг, як на внутрішніх, так і на зовнішніх ринках, в результаті чого багато підприємств світу стали банкрутами, або ж наблизилися до цієї межі. Українська економіка не стала винятком, оскільки недостатній рівень розвитку ринкових відносин негативним чином позначився на платоспроможності та фінансовій незалежності господарюючих суб'єктів, які почали втрачати своїх клієнтів переходячи із зони прибутку у зону збитків. Внаслідок такого становища для українських підприємств все більшої актуальності набуває проблема визначення і впровадження ефективних підходів до управління прибутком, як умови їх стабільного розвитку.

Проведення діагностики фінансово-господарського стану є комплексною процедурою яка дозволяє вчасно виявляти слабкі місця в діяльності підприємства та є умовою його успішного розвитку.

Пошук шляхів, що здатні забезпечити ефективне функціонування господарюючих суб'єктів, в економічній літературі отримав назву «управління прибутком».

Насамперед, розглянемо, що собою представляє прибуток, як категорія та показник.

В загальному розумінні, прибуток підприємства розглядають як частину вартості прибуткового продукту, створеного працею, що виступає складовою частиною доходу підприємства [35].

«Прибуток підприємства виступає кінцевим результатом фінансово-господарської діяльності підприємства та визначається як різниця між отриманими доходами та витратами, що пов'язані із виробництвом і реалізацією продукції» [39].

«Прибуток – це частина додаткової вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу» [29].

«Прибуток як залишена після відшкодування на виробничу і комерційну діяльність підприємства усіх витрат частина виручки» [28].

«Прибуток — це частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства» [5].

«Прибуток - це частина чистого доходу, який безпосередньо отримують суб'єкти господарювання після реалізації продукції» [32].

На підставі розглянутих тверджень, можна зробити висновок, що прибуток – це величина, на яку доходи перевищують витрати.

Для того, щоб підприємство мало можливість нарощувати свій виробничий та фінансовий потенціал, необхідно ефективно управляти прибутком.

Управління прибутком – це одна із гілок загального управлінського механізму. Як процес, управління прибутком зводиться до підготовки та реалізації управлінських рішень пов'язаних із формуванням, розподілом та цільовим використанням прибутку підприємства [34].

Відсутність єдиного і чіткого тлумачення у наукових працях та загальній практиці такої економічної категорії, як «управління прибутком», потребує дослідження її через призму критичного аналізу.

На думку Т. Є. Воронкової: «Управління прибутком - це постійний пошук та реалізація управлінських рішень, що характеризують процес формування, розподілу та використання прибутку» [9].

С. Є. Николишин розглядає управління прибутком «як цілісно-функціональну систему, функціонування якої за певних умов забезпечує отримання запланованої величини прибутку» [23].

О.О. Терещенко стверджує, що «управління прибутком підприємства - це застосування специфічних прийомів та способів керування фінансовим інструментарієм, що забезпечує ефективну безперебійну діяльність підприємства з метою досягнення відповідного рівня прибутку» [43].

Прибуток, як рушійний важіль ринкової економіки та головний фінансовий результат господарської діяльності, потребує виділення управління ним у окрему ланку в загальній системі менеджменту підприємства.

Отже, під управлінням прибутком слід розуміти таку діяльність, що забезпечує підприємству ефективність в підходах до формування, використання та розподілу прибутку, сприяючи зростанню власних фінансових ресурсів, його платоспроможності, фінансовій стійкості та сталому розвитку.

Мета управління прибутком підприємства полягає у нейтралізації негативних явищ, стабілізації фінансово-господарської діяльності за рахунок усунення негативного впливу зовнішніх та внутрішніх факторів.

Управління прибутком, як і будь-який управлінський процес, містить в собі об'єкт управління, суб'єкт управління, забезпечує виконання певних завдань, йому притаманні специфічні функції та принципи (рис. 1.1) [10].

Виходячи з даних рис. 1.1, суб'єктом управління прибутком є особи, (власники підприємства, менеджери, кредитори), управлінські рішення та дії яких спрямовані на об'єкт управління прибутком [13].

Управління прибутком на підприємстві має бути спрямоване на вирішення таких завдань [13]:

- визначення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку та допустимим рівнем ризику;
- максимізація прибутку за наявних на підприємстві ресурсах;
- формування відповідного рівня фінансових ресурсів за рахунок прибутку в умовах сталого розвитку підприємства;
- нарощування ринкової вартості;

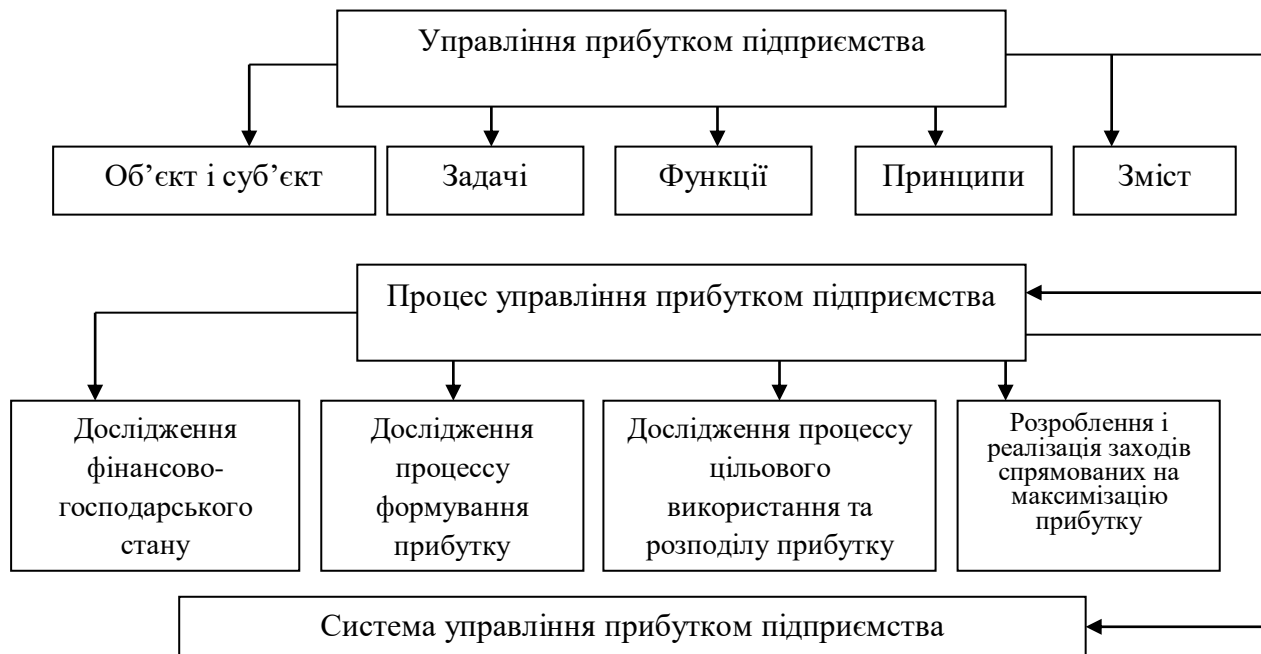

Рисунок 1.1 - Складові системи управління прибутком підприємства
Джерело: складено на основі [13].

- формування прибутку високої якості;
- проведення аналізу всіх видів прибутку тощо.

Для досягнення позитивного результату у розв'язанні існуючої проблеми, процес управління прибутком застосовує відповідний функціональний інструментарій (рис. 1.2) [39].

Рисунок 1.2 – Функції управління прибутком підприємства
Джерело: складено на основі [39].

Як бачимо, всі функції управління прибутком підприємства взаємопов'язані між собою та носять практичний характер.

Ще однією важливою складовою в системі управління прибутком підприємства, виступають принципи, на яких власне і ґрунтується дана система.

Науковець Бланк І.О. робить акцент на п'яти першорядних принципах, що покладені в основу «управління прибутком:

- взаємозв'язок з системою управління підприємством у цілому;
- комплексність, прийнятих управлінських рішень, що стосуються управління прибутком;
- високий динамізм управління;
- варіативність управлінських рішень щодо досягнення однієї мети;
- стратегічна орієнтація управління прибутком» [5].

Така принципіальна системність забезпечує створення ефективної системи управління прибутком на підприємстві.

Для стабільного економічного розвитку підприємства, в усіх його проявах, необхідні різноманітні ресурси, а прибуток якраз і є таким його фінансовим джерелом (рис 1.3) [17].

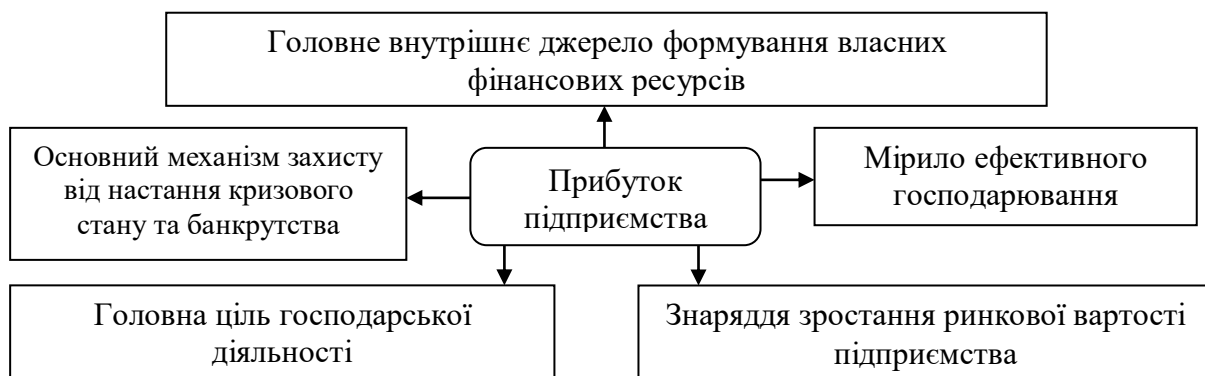

Рисунок 1.3 – Значення прибутку у забезпеченні стабільного розвитку підприємства

Джерело: складено на основі [17].

«Сутність управління прибутком у забезпеченні стабільного розвитку підприємства полягає не тільки у побудові комплексної програми управління прибутком, а й в здатності до аналізу і регулювання механізму його планування і розподілу» [18]. Наявність прибутку на підприємстві виступає як гарант приросту власних фінансових ресурсів, що є необхідними для ведення ефективної фінансово-господарської діяльності, а його дефіцит викликає ризик зростання дебіторської та кредиторської заборгованості та може призвести до таких негативних явищ, як зниження платоспроможності та входження у зону збитковості.

Перспективний розвиток підприємства має на меті вирішення таких завдань як планування та максимізація його доходів, витрат і джерел фінансування, тому побудова та дієвість механізму управління прибутком буде сприяти їх розв'язанню. Такий механізм складається із елементів, які

налаштовують процеси розроблення, формування і виконання управлінських рішень, що пов'язані з формуванням розподілом та використанням прибутку (рис 1.4) [21].

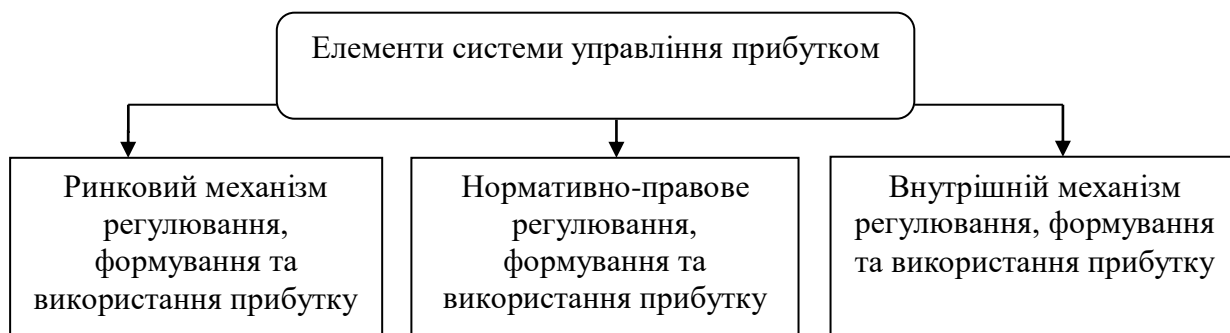

Рисунок 1.4 – Елементи механізму управління прибутком підприємства
Джерело: складено на основі [21].

Отримання прибутку підприємством є системним процесом, він окреслює шляхи його розвитку та стабільність діяльності на довгострокову перспективу. Враховуючи даний постулат, слід визначити та з'ясувати основні цілі управління прибутком підприємства в аспекті стабільного розвитку (рис. 1.5) [21].

Рисунок 1.5 – Головні цілі управління прибутком підприємства, що визначають його стабільний розвиток
Джерело: складено на основі [21].

З метою збереження ефективності діяльності підприємства та його

подальшого розвитку, слід створити відповідні умови, які будуть спрямовані на зростання рівня прибутковості (рис 1.6).

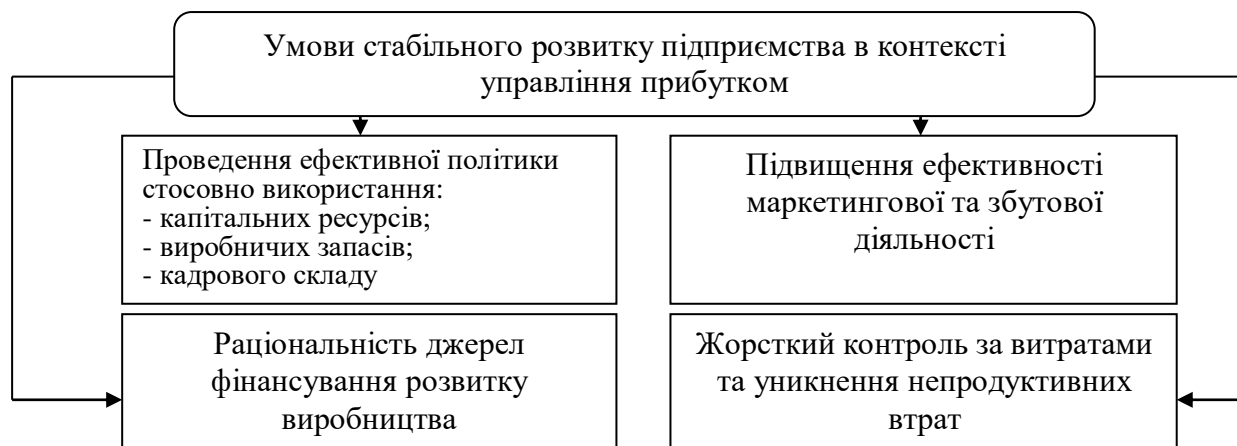

Рисунок 1.6 – Ознаки стабільного розвитку підприємства в контексті управління прибутком

Джерело: складено на основі [34].

Отже, на основі проведеного критичного аналізу, було розкрито економічний зміст таких дефініцій, як «прибуток» та «управління прибутком» та надано їм авторське трактування.

В системі управління прибутком, було досліджено такі її складові елементи, як об'єкт, суб'єкт, задачі, функції, принципи та власне змістову частину даної системи. Визначено роль управління прибутком підприємства в контексті його сталого розвитку тощо.

1.2 Методика проведення аналізу ефективності управління прибутком підприємства

Система управління прибутком підприємства складається із певної кількості підсистем, або інакше кажучи, елементів. Для того щоб з'ясувати чи є ефективною побудована система управління прибутком на підприємстві, чи в ній є слабкі місця, в першу чергу проводиться її оцінка, далі виявляються резерви, розробляються відповідні управлінські рішення спрямовані на її поліпшення, управлінські рішення трансформуються у заходи та впроваджуються в практичну діяльність підприємства, а після їх впровадження проводяться контрольні заходи щодо їх дієвості. Така послідовність дій носить назву методики дослідження системи управління прибутком. Причому дослідженню у такій послідовності підлягають всі елементи системи і власне процес управління прибутком, який базується на виконанні відповідних функцій та функціональних обов'язків певними посадовцями. Існує досить значна кількість методик управління прибутком. Загалом вони зводяться до оцінки всіх ключових підсистем однієї системи. Кожна підсистема має свої властивості, тому і методики оцінки таких підсистем будуть різнитися між

собою, оскільки в основі їх реалізації лежить відповідний функціональний набір [24].

Для того, щоб побудувати ефективну методику аналізу управління прибутком підприємства з врахуванням умов сталого розвитку, проведемо систематизацію існуючих поглядів на даний процес.

Так, Г.В. Савицька не розглядає процес управління прибутком як систему. Вона надає перевагу суто проведенню оцінки фінансових результатів, до складу яких входять всі види прибутку, рентабельності, резервів росту прибутку та рентабельності тощо. Вона робить акцент на проведенні структурного аналізу прибутку, факторного аналізу прибутку, приділяє достатню кількість уваги маржинальному аналізу, аналізу фінансового стану, підрахунку резервів тощо. Такий підхід у повній мірі дає оцінку тільки аналізу фінансових результатів. Щодо оцінки процесу управління витратами, то такий аспект вона не розглядає [32].

Автор І. О. Бланк у своїй методиці аналізу управління прибутком приділяє увагу не тільки аналізу фінансового стану підприємства, а і підходам до формування чистого доходу від реалізації продукції, різним видам прибутку, а також розробленню відповідних управлінських рішень, що здатні відновити фінансову стійкість та мінімізувати потенціальні загрози. Методичним інструментом в процесі аналізу управління прибутком підприємства виступає факторний аналіз, який дає можливість розкрити вузькі місця у процесі формування та розподілу прибутку [5].

В основі методичних підходів до управління прибутком підприємства О. таких авторів як О. Терещенко та Л. О. Лігоненко, лежить методика виявлення факторів, що негативно впливають або можуть вплинути на загальний механізм формування прибутку. Їх методичний інструментарій ґрунтується на проведенні експертної оцінки факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які впливають на отримання підприємством прибутку [19; 43].

А. В. Матвійчук у своїх роботах будує методику аналізу управління прибутком як антикризовий механізм запобігання банкрутству. Методичними засадами для здійснення механізму запобігання банкрутства А.В. Матвійчук вважає «аналіз стану макро- та мікросередовища, вивчення економічного механізму виникнення кризових явищ, прогнозування або визначення банкрутства за допомогою моделей, що існують, постійний облік та контроль ризику в умовах господарювання» [20].

Д. Ф. Іванченко розглядає процес управління прибутком підприємства через призму створення і введення нової організаційної структури управління прибутком яка спроможна «забезпечити ефективне використання прибутку підприємства за усіма функціональними сферами діяльності» [16].

В. І. Блонська та І. В. Паньків зосереджують свою увагу на проведенні аналізу фінансово-господарського стану за допомогою горизонтального та вертикального аналізу коефіцієнтів рентабельності, прибутку та ефективності його використання [7].

Шеремет О. О. будує методику оцінки управління прибутком на

проведенні аналізу динаміки, обсягів, якості і структури фінансових результатів, виявленні факторів і кількісній оцінці їх впливу на фінансові результати, проведенні контролю за процесом формування прибутку і зміною його динаміки, а також на розробці управлінських рішень щодо підвищення рівня прибутку [39].

Тульчинська С.О. розглядає методика оцінки управління прибутком з точки зору системного підходу та зазначає, що вона є складною та багаторівневою системою [36].

Ж.М. Жигалкевич і Е.С. Фісенко зазначають, що система управління прибутком підприємства є сукупністю конкретних методик, технологій, способів та прийомів стосовно формування затрат та доходів підприємства, з метою забезпечення прийняттого рівня рентабельності фінансово-господарської діяльності підприємства [15].

Науковці Єпіфанова І.Ю. та Гуменюк В.С. методика оцінювання прибутковості підприємства розглядають через призму проведення факторного аналізу прибутку та показників рентабельності підприємства [17].

Мардус Н.Ю. звертає увагу, що аналіз прибутковості має базуватися на напоказниках фінансових результатів діяльності підприємства представлених у формі № 2 фінансової звітності «Звіт про фінансові результати» [21].

На основі розглянутих тверджень щодо методичних підходів проведення аналізу ефективності управління прибутком підприємства, було встановлено, що думки авторів поділяються на дві групи. Прихильники першої групи рекомендують проводити комплексну оцінку управління прибутком, а прихильники другої групи вважають, що для виявлення резервів зростання прибутковості достатньо проводити аналіз прибутку та рентабельності за допомогою різних підходів.

З врахуванням точок зору значного кола науковців, побудуємо власну методика проведення аналізу ефективності управління прибутком для умов діяльності промислових підприємств.

Така методика оцінки управління прибутком буде базуватися на проведенні аналізу організаційного аспекту системи управління прибутком (аналіз функціональних підсистем), аналізу показників фінансової діяльності (різні види прибутку та рентабельність) за допомогою порівняльного і факторного підходів та оцінці ймовірності банкрутства. Проте, перед початком проведення загальної оцінки фактичного стану управління прибутком на підприємстві, треба буде здійснити аналіз його фінансово-господарської діяльності.

Етапи методики діагностики фактичного стану управління прибутком наступні:

1. Виконання аналізу економічної діяльності підприємства - надасть можливість ознайомитися з організаційним аспектом діяльності підприємства, його зовнішнім та внутрішнім оточенням, ринковою позицією, тенденціями розвитку ключових показників (обсяги випуску та реалізації продукції, ефективність використання праці, ефективність використання основних засобів,

рівень витратності та прибутковості тощо), виявити вузькі місця у фінансово-господарській діяльності, та визначити перспективи його розвитку. Методичною основою в процесі проведення економічного аналізу слугуватимуть установчі документи, форми фінансової звітності тощо [29].

2. Надання оцінки організаційної складової управління прибутком – надасть можливості з'ясувати які відділи займаються організацією процесу управління прибутком, які функції виконують, якими нормативно-правовими актами вони керуються та які мають повноваження.

3. Дослідження механізму формування і розподілення прибутку - одна із першорядних складових управління прибутком, адже система формування прибутку перебуває у прямому і щільному зв'язку з процесом сталого розвитку підприємства. Методологічною основою слугуватимуть дані для аналізу про відповідні види прибутку [33].

4. Проведення аналізу фінансової стійкості підприємства - дозволить надати узагальнену оцінку фінансового стану підприємства. Показники, що характеризують фінансову стійкість та їх розрахункові формули зведені до табл. 1.1 [31]. Методичним підґрунтям в процесі даного аналізу виступатиме Баланс підприємства (звіт про фінансовий стан).

Таблиця 1.1 – Показники, розрахункові формули та умовні позначення для проведення аналізу фінансової стійкості підприємства

Показник	Розрахункова формула	Нормативне значення показника
Коефіцієнт накопичення зносу основних засобів (ОЗ)	$\frac{ЗносОЗ}{ОЗп.в.}$	
Індекс постійного активу	$\frac{ОЗ + НАінші}{ВК}$	
Коефіцієнт реальної вартості майна	$\frac{ОЗ + НЗ + ВЗ}{А}$	$\geq 0,5$
Фондовіддача	$\frac{РП}{ОЗ}$	
Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів	$\frac{ОА}{НА}$	$K o/a > K н/a$
Коефіцієнт забезпеченості запасів	$\frac{ВК}{Запаси}$	0,6-0,8
Коефіцієнт покриття запасів	$\frac{ВОК + КЗ}{Запаси}$	
Коефіцієнт автономії	$\frac{ВК}{\sum A}$	0,5-0,7
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів	$\frac{ПК}{ВК}$	≤ 1
Умовні позначення	ОЗп.в. – первісна вартість ОЗ; ВК – власний капітал; РП – реалізована продукція; НЗ - незавершене виробництво; ВЗ – виробничі запаси; ПК – позикові кошти; ВОК – власні оборотні кошти; КЗ – короткострокові зобов'язання; А – валюта балансу.	

Джерело: складено на основі [34].

Зробимо вибірку показників, що буде аналізуватися у цій складовій.

1) Основна частина формування прибутку - це прибуток від реалізації продукції. Він розраховується за формулою [34]:

$$ВП = Д - С, \quad (1)$$

де $ВП$ – прибуток від реалізації продукції (валовий прибуток);

$Д$ – дохід від реалізації продукції, робіт, послуг;

$С$ – собівартість реалізованої продукції, у тому числі комерційні та управлінські витрати.

Для розрахунку (планування) доходу від реалізації скористаємося методом прямого розрахунку [34]:

$$Д = ОР * Ц, \quad (2)$$

де $ОР$ – кількість реалізованої продукції;

$Ц$ – ціна реалізації за одиницю продукції.

Прибуток від операційної діяльності ($П_{опер.}$) розраховується за формулою [34]:

$$П_{опер.} = ВП - ПВ \quad (3)$$

де $ПВ$ – постійні витрати (адміністративні, збутові, інші п.в.).

2) Наступним видом прибутку, який необхідно визначити, виступає прибуток до оподаткування, який визначається як різниця прибутку від основної (операційної) діяльності та доходами або витратами від участі в капіталі та інших фінансових витрат [34]:

$$П_{дооп.} = ВП + ФД - ФВ, \quad (4)$$

де $П_{дооп.}$ – прибуток до оподаткування

$ФД$ – Інші фінансові доходи

$ФВ$ – фінансові витрати

3) Останнім видом прибутку є саме чистий прибуток, який визначається як різниця між прибутком до оподаткування та витратами з податку на прибуток [34]:

$$ЧП = П_{дооп.} - ПЗ, \quad (5)$$

де $ЧП$ – чистий прибуток

$ПЗ$ – податкові зобов'язання

Розглянуті показники відносяться до основних показників, що формують прибуток підприємства, а тому будуть підлягати проведенню, як динамічного, так і факторного аналізу [35].

Динамічний аналіз буде проведено на основі даних форми 2 за останні три роки діяльності підприємства у розрізі його видів з розрахунком відхилень та поясненням тенденцій їх змін.

5. Проведення аналізу основних показників рентабельності підприємства, як таких, що виступають узагальнюючими показниками і характеризують прибутковість підприємства через відносні значення. Також на даному етапі буде визначено низку факторів, що впливають на рівень рентабельності та проведено рентабельність продажу (товарообороту), оскільки даний показник показує залежність між прибутком та товарооборотом [36].

6. Проведення аналізу управління прибутком продовжимо визначенням ймовірності банкрутства за допомогою п'ятифакторної моделі Альтмана (Z-показник) (Z-показник) [20]:

$$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,42X_4 + 0,995X_5, \quad (6)$$

- де x_1 – власний оборотний капітал/загальна вартість активів;
- x_2 – нерозподілений прибуток/загальна вартість активів;
- x_3 – прибуток до оподаткування/загальна вартість активів;
- x_4 – балансова вартість власного капіталу/позиковий капітал;
- x_5 – чиста виручка/загальна вартість активів.

У дод. В представлені нормативні значення показників ймовірності банкрутства за моделлю Альтмана.

Запропонована модель надасть можливість оцінити вплив розрахованих коефіцієнтів на рівень прибутковості підприємства та визначити, чи не погрожує йому можливість настання банкрутства.

Після реалізації методики щодо оцінки організаційного аспекту управління прибутком та аналізу показників фінансової діяльності проводиться узагальнення результатів дослідження та розробка комплексної програми заходів, спрямованих на поліпшення стану управління прибутком для підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ» З ВРАХУВАННЯМ УМОВ ЙОГО СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Повне найменування підприємства яке досліджується на предмет управління прибутком – Публічне акціонерне товариство «АрселорМіттал Кривий Ріг» (скорочено – ПАТ «АМКР»).

Місцезнаходження: вул. Орджонікідзе, 1 м. Кривий Ріг, Дзержинський район, Дніпропетровська область, Україна.

«Метою діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є одержання прибутку та досягнення економічних і соціальних результатів за рахунок здійснення виробничої та господарської діяльності» [44].

ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» здійснює свою діяльність згідно з Господарським кодексом України, Кодексом законів про працю України та Податковим кодексом України.

«ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» має самостійний баланс, поточні та інші рахунки (в тому числі і валютні) в установах банків; фірмову марку та знак для товарів та послуг, які затверджуються» [44].

«Публічне акціонерне товариство «АрселорМіттал Кривий Ріг» займає лідируючі позиції серед найбільших підприємств гірничо-металургійного комплексу України і є частиною міжнародної корпорації АрселорМіттал – виробника сталі №1 в світі та одного за найбільших іноземних інвесторів країни» [48].

Досліджуване підприємство, згідно з [44] є одним із найбільших платників податків в Україні.

«Історія комбінату бере свій початок 4 серпня 1934 року, коли був отриманий перший чавун в доменній печі №1.

В подальшому починається поетапне введення в дію промислових об'єктів і виробничих потужностей:

20 серпня 1939 р. – отримана перша плавка бесімерівської сталі.

25 грудня 1957 р. – на введеному в експлуатацію 35-тонному конвертері отримана перша післявоєнна криворізька сталь. Завод став підприємством з повним металургійним циклом.

З 1996 р. почалася реструктуризація комбінату і з 21 квітня 2011 р. – під час загальних зборів акціонерів прийнято рішення змінити назву підприємства на Публічне акціонерне товариство «АрселорМіттал Кривий Ріг» [48].

Далі перейдемо до опису організаційної структури управління досліджуваного підприємства (дод. Г).

Коцептуально «управління Товариством здійснюють наступні органи: Вищий орган Товариства – Загальні збори Акціонерів

Товариства»);Наглядова рада;Виконавчий орган Товариства – Генеральний директор Товариства».

Організаційно – правова форма досліджуваного підприємства: акціонерне товариство.

«Управління Товариством здійснюють:

1. Вищий орган Товариства - Загальні збори Акціонерів Товариства - мають право приймати рішення з усіх питань діяльності Товариства, у тому числі і з тих, що віднесені до компетенції Наглядової ради та Генерального директора Товариства.

2. Наглядова рада; Наглядова рада є органом Товариства, що здійснює захист прав Акціонерів, і в межах компетенції, визначеної цим Статутом та чинним законодавством, контролює та регулює діяльність Генерального директора.

3. Виконавчий орган Товариства - Генеральний директор Товариства. Одноосібним Виконавчим органом Товариства, який здійснює управління його поточною діяльністю, є Генеральний директор. Генеральний директор одноосібно, на свій розсуд та під власну відповідальність ухвалює всі рішення щодо питань, які складають його компетенцію, є підзвітним Загальним зборам і Наглядовій раді, організовує виконання їх рішень» [44].

Вищим органом в структурі управління досліджуваного підприємства є загальні збори акціонерів, якому підпорядковується наглядова рада, а їй вже, в свою чергу - генеральний директор.

Головним в керуючому комітеті є генеральний директор, якому, в свою чергу, підпорядковуються 5 головних департаментів: департамент маркетингу і збуту;департамент з постачання;департамент з персоналу;департамент з технології та екології;фінансовий департамент.

Виробнича структура комбінату сформована за цеховим типом і повним виробничим циклом, повністю розміщена в Криворізькому регіоні. Це дозволяє підприємству не залежати від зовнішніх поставок основних видів сировини.

Складові основного виробництва: гірничо-збагачувальний комплекс; коксохімічне виробництво; аглофабрика; аглодоменне виробництво: агломераційний цех; доменні цехи №1 та №2; сталеплавильне виробництво: мартенівський цех; конвертерний цех; прокатне виробництво: блюмінги №№ 1, 2 з безперервними заготівельними станами; сортопрокатні цехи №1 та №2; прокатний цех №3.

Допоміжне виробництво: управління головного енергетика (ТЕЦ, газовий цех, паросиловий цех, кисневе виробництво, цех водопостачання, цех по ремонту металургійного обладнання, цех мереж та підстанцій, електроремонтний цех, електрокустовий цех); управління головного механіка (фасоноливарний цех, ковальський цех, цех металоконструкцій, цех ізложниць, ремонтно-механічні цехи №№ 1,2,3, цехи по ремонту металургійного обладнання №№ 1,2,4, цех по ремонту прокатного обладнання, інші виробництва: цех товарів народного споживання, цех сортового скла та ін).

Схема виробничого циклу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» зображена в

дод.Д.

Дослідження сильних та слабких сторін ПАТ «АМКР», а також визначення можливостей та загрозе важливою складовою дослідження. SWOT – аналіз підприємства наведено у дод. Ж. (табл. Ж.1)

Виходячи з приведеного SWOT-аналізу, можна побачити, що для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» найбільш сприятливим є поле SO, адже, використовуючи наявні сильні сторони та можливості, можна їх поєднати для підвищення ефективності діяльності підприємства, а також збільшення його коефіцієнту корисної дії. Підприємство повинно постійно здійснювати моніторинг ключових факторів зовнішнього середовища, таких як: економіко-демографічних, природних і технологічних.

Проведення PEST – аналізу дозволить дослідити загрози, що надходять ззовні (дод. Ж, табл. Ж.2)

Отже, за результатами проведеного PEST – аналізу ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» можна констатувати, що найбільший вплив на підприємство мають технологічні фактори: рівень розвитку науки і техніки, тенденції НДДКР, рівень автоматизації виробництва, поява нових видів продукції, науково-технічний потенціал країни – всі ці фактори мають серозний вплив на подальший розвиток підприємства. Слідом йдуть економічні фактори, зміна яких також матиме як негативний, так і позитивний вплив на роботу підприємства: коливання курси валют, інфляційні наслідки, зміни в економічній ситуації в країні тощо

На сьогоднішній день, в Україні, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» залишається основним виробником високо-технологічної металопродукції.

Проведення динамічного аналізу основних показників діяльності підприємства має велике значення для встановлення тенденцій його розвитку. В табл. 2.1 представлено їх оцінку.

Таблиця 2.1 – Динамічний аналіз ключових показників фінансово-господарської діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Показники	Од. вим.	2018 рік	2019 рік	2020 р.	Відхилення за роками, %		
					2019/2018	2020/2019	2020/2018
1	2	3	4	5	6	7	8
Товарна продукція в діючих цінах	тис. грн.	63993043	60758798	61938448	-5,06	1,93	-3,21
Товарна продукція в цінах	тис. грн.	63993043	57688013	59949819	-9,86	3,91	-6,32
Середньооблікова чисельність робітників	чол.	20763	19973	19504	-3,81	-2,36	-6,06
Продуктивність праці у цінах 2018 р.	тис. грн./чол.	3082,07	2885,41	3073,72	-6,39	6,53	-0,27
Фонд оплати праці	тис. грн.	3422306	4327922	4625350	26,46	6,87	35,15

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Середня заробітна плата одного робітника в місяць	грн.	13735,6	18057,39	19062	31,46	5,56	38,78
Середньорічна вартість основних засобів (ОЗ)	тис. грн.	47081804	47393354	58303758	0,66	23,02	23,84
Фондовіддача ОЗ у цінах 2018 р.	грн./грн.	1,36	1,22	1,03	-10,29	-15,57	-24,26
Середньорічна вартість оборотних активів	тис. грн.	36580546	38082548	36881636	4,11	-3,15	0,82
Оборотність оборотних активів	об.	1,86	1,64	1,77	-11,83	7,93	-4,84
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	54675902	63503128	58845530	16,14	-7,33	7,63
Витрати на 1 грн. чистої виручки	грн./грн.	0,8	1,017	0,92	27,13	-9,54	15,00
Валовий прибуток(збиток)	тис. грн.	13287269	-1093902	4651154	-108,23	-525,2	-65,00
Рентабельність товарної продукції	%	20,76	-1,8	7,51	-22,6	9,3	-13,3

Джерело: складено на основі [48].

Отже, проаналізувавши фінансово-господарську діяльність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за 2018-2020 рр. можна визначити наступне:

1) Товарна продукція в діючих цінах за період аналізу зменшилася на 3,21%, хоча у 2020 році відбулося її зростання порівняно із 2019 роком 1,94 %. Порівнюючи даний показник з показником товарної продукції в порівняних цінах можна спостерігати ту ж саму негативну тенденцію, але ще у більшій мірі.

2) Середньооблікова чисельність робітників у 2020 році в порівнянні із 2019 скоротилася на 2,35%, а в порівнянні із 2018 роком – на 6,06 %, і становить 19504 чол. Таке зниження чисельності персоналу, перш за все, пов'язано із змінами в політиці підприємства щодо персоналу, по-друге – із масовою міграцією трудового населення, і по-третє – із відсутністю мотивації праці.

3) Зниження продуктивності праці у 2020 році в порівнянні із 2018 на 0,27 % роком пов'язано із відсутністю модернізованого обладнання, а також зменшенням чисельності штату працівників основного персоналу. Але у 2020 році в порівнянні із 2019 роком – продуктивність праці зростає.

4) Зростання фонду заробітної плати упродовж аналізованого періоду свідчить про те, що на підприємстві існує можливість підвищення заробітної плати працівникам, а також є можливість здійснювати їх додаткове матеріальне стимулювання.

5) Середньорічна вартість основних засобів за період дослідження зросла на 24%, проте це не позначилося позитивно на зростання фондівдачі. Погіршення показника фондівдачі у 2020 році в порівнянні із 2018 на 24,26% свідчить про те, що товарна продукція мала б зростати швидшими темпами.

6) Зниження оборотності оборотних активів у 2020 році на 4,84%, свідчить про те, що на кожен гривню оборотних активів продається менше товарів, робіт та послуг. Головним чинником зниження оборотності оборотних активів полягає у зростанні дебіторської заборгованості за товари і послуги.

7) В результаті зниження оборотності активів відбулося зниження рентабельності власного капіталу у 2020 році порівняно із 2018 роком на 90%. Це означає, що підприємство використовує кредитний капітал замість власного як джерело фінансування.

8) Чиста виручка від реалізації продукції має негативну тенденцію. Так у 2020 році порівняно із 2018 роком відбулося її зменшення на 6,57%, що свідчить про погіршення ведення збутовою діяльністю підприємства і в цілому ефективності господарювання.

9) Собівартість реалізованої продукції у 2020 році збільшилась на 7,63% в порівнянні із 2018 роком, і в порівнянні із 2019 роком відбулося її зниження на 7,33%. При зменшенні чистої виручки від реалізації продукції – її собівартість зростає. Таке збільшення може бути пов'язане, по-перше, зі збільшенням випуску продукції, а по-друге, – із підвищенням рівня змінних затрат.

10) Погіршення діяльності у 2019 році до 2018 року можна побачити за негативною динамікою зміни валового прибутку та рентабельності товарної продукції. Проте, у 2020 році відбулося покращення фінансових показників діяльності підприємства, оскільки підприємство показало позитивний фінансовий результат у вигляді валового прибутку та рентабельності товарної продукції.

Щодо ринкової позиції підприємства, то основними конкурентами ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є:

1. ПАТ «Металургійний комбінат «АЗОВСТАЛЬ»;
2. ПАТ «Запоріжсталь»;
3. ПАТ «Дніпровський металургійний завод».

У 2020-му році, серед наявних підприємств, за річними обсягами виробництва металопродукції у грошовому виразі, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» є лідером (дод. 3).

Побудова матриці конкурентного профілю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та його основних конкурентів за 5-ти бальною системою представлена у табл. 2.2.

За даною матрицею конкурентного профілю видно, що найвищу оцінку отримало ПАТ «АМКР», оскільки дане підприємство є успішнішим за кожним ключовим фактором, порівняно із своїми конкурентами. Другу позицію займає ПАТ «АЗОВСТАЛЬ», третю - ПАТ «Запоріжсталь» та на четвертому місці знаходиться ПАТ «Дніпровський металургійний завод».

Таблиця 2.2 - Матриця конкурентного профілю ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Ключовий фактор успіху	Ваговий коефіцієнт	АМКР		Головні конкуренти					
		Рейтинг	Оцінка	ДМЗ		Запоріжсталь		Азовсталь	
				рейтинг	оцінка	рейтинг	оцінка	рейтинг	оцінка
1. Якість товару	0,3	5	1,5	5	1,5	5	1,5	5	1,5
2. Ціна товару	0,15	5	0,75	3	0,45	4	0,6	4	0,6
3. Канали збуту	0,15	5	0,75	3	0,45	3	0,45	4	0,6
4. Технічне обслуговування	0,2	4	0,8	4	0,8	4	0,8	4	0,8
5. Реклама та стимулювання попиту	0,2	4	0,8	3	0,6	3	0,6	4	0,8
Загальна оцінка	1		4,6		3,8		3,95		4,3

Джерело: складено на основі [45, 46,47, 48].

Таким чином, найбільш ефективним роком для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» був 2018 рік. У 2019 році і ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», і значна кількість підприємств галузі опинилися у збитковому стані. Спад виробництва металургійної продукції був спричинений низкою макро-чинників (падіння споживання сталі і цін на ключових для України ринках, валютно-фінансові коливання на міжнародному ринку, нестабільність політичної ситуації тощо). Щодо 2020 року, то у даному періоді ситуація дещо покращилася і підприємство отримало позитивний результат від своєї діяльності.

2.2 Організаційний аспект ефективності управління прибутком ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Ефективність функціонування систем управління прибутком визначається організацією їхнього планування, обліку, аналізу, в ході якого здійснюють оцінку ступеня раціональності формування та використання прибутку, оцінку впливу факторів на його рівень, виявляють резерви щодо його зростання. Основою організаційного аспекту системи управління прибутком є виділення центрів прибутку (дільниці, цехи) та центрів відповідальності (структурні підрозділи підприємства, які очолює певна особа, яка самостійно приймає управлінські рішення в межах своїх повноважень і несе персональну відповідальність за виконання встановлених планом показників діяльності). Центрами прибутку на ПАТ «АМКР» є відповідні цехи шахтоуправління, гірничо-збагачувального комплексу, коксохімічного виробництва, аглодоменного виробництва, сталеплавильного виробництва, прокатного та сортопрокатного виробництва. Для вирішення завдань по максимізації прибутку, на підприємстві функціонують центри відповідальності (виробничий департамент, фінансовий департамент, економічний департамент). На рис. 2.1 представлено організаційну структуру управління прибутком «АМКР».

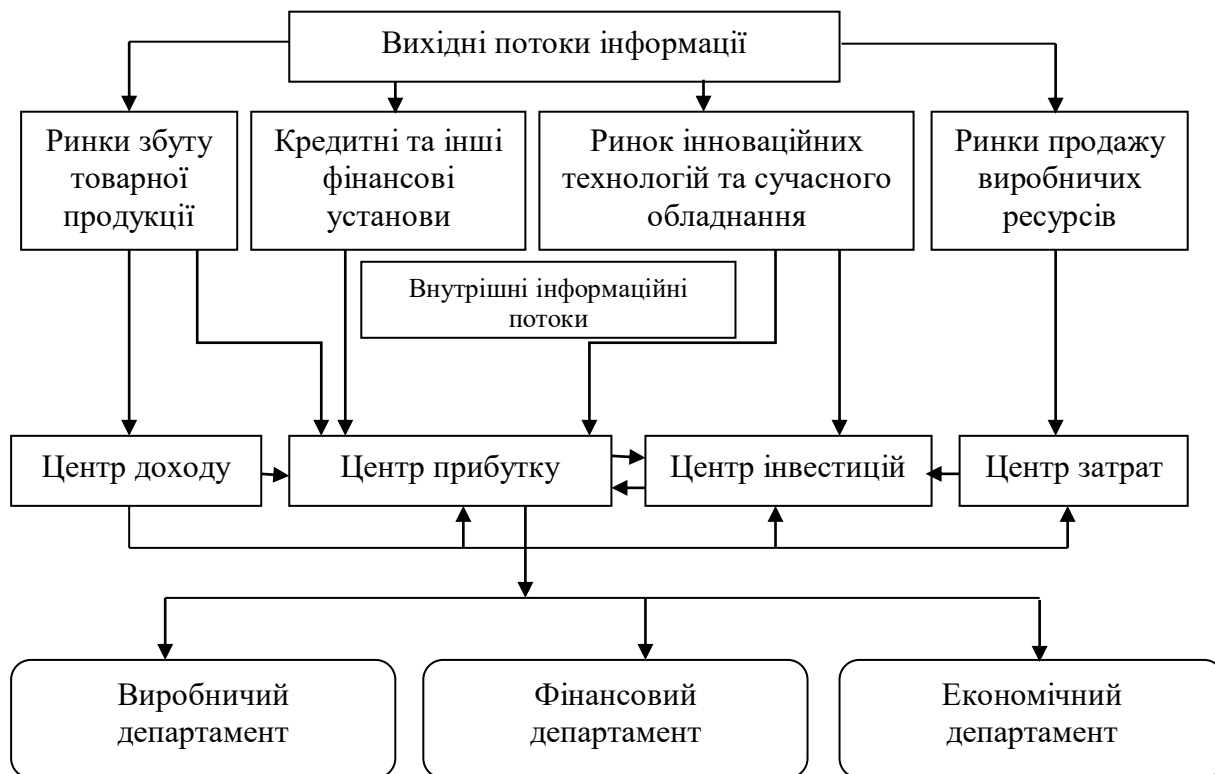

Рисунок 2.1 – Організаційна структура управління прибутком ПАТ «АМКР»

Джерело: складено на основі [44].

Директору по економічним питанням підзвітними є заступник директора з економіки, якому підпорядковані: планово-економічне управління (в складі 25-ти осіб); аналітичний відділ (в складі 5-ти осіб); управління по контролю за закупівлями матеріальних ресурсів (в складі 11-ти осіб); SOX (в складі 6-ти осіб). Основними функціями планово-економічного управління (ПЕУ) є:

- формування техніко-економічних показників за центрами прибутку;
- розрахунок показників роботи структурних підрозділів на основі інформації прогностичних даних щодо обсягів випуску та реалізації продукції на відповідний рік та інформації про виконання планових завдань;
- розрахунок планових рівнів прибутку;
- складання кошторису витрат на виробництво продукції;
- фіксація та вивчення причин відхилень фактичних рівнів доходу від планових за центрами прибутку;
- аналіз прибутку та рентабельності;
- контроль за виконанням.

Провідною сферою діяльності ПЕУ є комплексне управління прибутком в цілому по підприємству та за окремими центрами прибутку і центрами відповідальності.

Інформація, яка необхідна для роботи по управлінню прибутком по підприємству надходить із структурних підрозділів, в яких здійснюється управління прибутком за центрами прибутку.

Процесу планування прибутку передують аналіз прибутку базового періоду, завдяки чому вивчається зміна величини і структури прибутку, виявляються причини відхилень від планових показників, виявляються фактори та причини зміни прибутку та розробляються заходи по їх усуненню для оптимізації процесу виробництва, використання виробничих потужностей, мінімізації витрат, зростанню рівня прибутку та рентабельності.

Загальна схема управління прибутком підприємства наведена у дод. К.

Джерелами інформації для аналізу прибутку слугують дані форми 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан), форма 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), форми 5 «Примітки до фінансової звітності», журнал-ордер 5 «Облік витрат», журнал-ордер 6 «Облік доходів і результатів діяльності» та інші реєстри аналітичного і синтетичного обліку стосовно формування витрат, доходів та прибутку (дод. Л).

Функціональний аналіз системи управління прибутком ПАТ «АМКР» проводиться за такими показниками: дохід від реалізації продукції; дохід від інших операцій; дохід від надзвичайних операцій; валовий прибуток; прибуток до оподаткування, податок на прибуток, чистий прибуток, прибуток від операційної діяльності; прибуток на одиницю продукції; показники фінансового стану; показники рентабельності.

Ретроспективний та прогнозний аналіз, планування та облік прибутку на комбінаті здійснюється за використання таких комп'ютеризованих програмних продуктів, як ІНДК-Аналітик, ІНДК-Інвестор, «Бізнес-план», «Галактика» (дозволяє здійснити факторний аналіз відхилень фактичних показників від планових), NS2000, «Парус-Підприємство 7.11» (на базі Microsoft Excel дозволяє формувати звіти, що стосуються витрат з метою їх подальшого вивчення та аналізу), «1С: Підприємство»; основні компоненти, що забезпечують облік, аналіз та планування витрат підприємства – «1С: Бухгалтерія 7.7», «1С: Оперативний облік 7.7» та «1С: Розрахунок 7.7».

Головною складовою системи управління прибутком ПАТ «АМКР» є механізм формування прибутку та напрямків його використання. Побудова такого механізму показує етапний розрахунок отримання відповідного виду прибутку (збитку) та його розподілу. Також визначаються чинники впливу на формування величини прибутку, серед яких негативний вплив у більшості випадків справляють зовнішні, оскільки підприємству не під силу їх обійти через об'єктивність причин. Внутрішні фактори також справляють вплив на отримання прибутку, проте, підприємство може, провести заміну старих основних засобів, переглянути норми та нормативи тощо. Модель формування прибутку підприємства схематично відображено у дод. М., рис. М.1.

Основними напрямками розподілу прибутку ПАТ «АМКР» є відрахування до резервного фонду, фонду споживання. Кошти фонду споживання поділяються на дві частини: як і спрямовується у фонд оплати праці та фонд соціального розвитку. Модель розподілу прибутку підприємства схематично відображено у дод. М., рис. М.2.

2.3 Аналіз динаміки формування та ефективності використання ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Аналитичну частину кваліфікаційної роботи розпочнемо з аналізу джерел формування прибутку та витрат ПАТ «АМКР» (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Аналіз джерел формування прибутку та витрат ПАТ «АМКР» за період 2018-2020 рр.

Показники	Значення показників за роками						Відхилення, %		
	2018		2019		2020		2019/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2018
	сума, тис. грн.	пит. вага, %	сума, тис. грн.	пит. вага, %	сума, тис. грн.	пит. вага, %			
Доходи									
Доход від реалізації продукції	67963171	97,97	62409226	97,51	63496684	99,5	-8,2	1,74	-6,6
Інші операційні доходи	1331590	1,92	1021585	1,6	324998	0,5	-23,3	-68,2	-75,6
Інші фінансові доходи	78040	0,11	572180	0,89	22373	0,01	633,2	-96,1	-71,3
Разом	69372801	100	64002991	100	63844055	100	-7,7	-0,2	-8,0
Витрати									
Собівартість реалізованої продукції	54675902	94,25	63503128	95,2	58845530	93,4	16,1	-7,3	7,6
Адміністративні витрати	2700633	4,66	2567827	3,85	2159849	3,4	-4,9	-15,9	-20,0
Витрати на збут	50677	0,09	63169	0,09	48092	0,1	24,7	-23,9	-5,1
Інші операційні витрати	58219	0,1	47025	0,07	701915	1,1	-19,2	1392,6	1105,6
Фінансові витрати	52561	0,91	52512	0,79	1240995	2,0	-0,1	2263,3	2261,1
Разом	57537992	100	66233661	100	62996381	100	x	x	x

Джерело: складено на основі [44].

Дані табл. 2.3 показують, що джерелом формування прибутку в лівій частині є доход від реалізації продукції. Його питома вага у загальній величині доходу коливається від 97,97 (2018 р.) до 99,5% (2020 р.). На другому місці ідуть інші операційні доходи та на третьому - інші фінансові доходи. Щодо динаміки доходу від реалізації продукції, то з у 2020 році проти 2019 р. він зріс лише на 1,74% незначною мірою, а порівняно з 2018 р. його рівень знизився 6,6%.

Витрати підприємства формуються із собівартості реалізованої продукції, адміністративних, збутових, інших операційних та фінансових витрат. У їх структурі найбільшу питому вагу займає саме собівартість, на другому місці ідуть адміністративні витрати, а на третьому фінансові витрати. Частки даних витрат у досліджуваному періоді змінюються на незначну величину. Щодо динамічних змін, то у 2020 році підприємству вдалося знизити темпи росту

собівартості реалізованої продукції на 7,6% порівняно із 2019 роком. Простежуються тенденції до економії на адміністративних та збутових витратах, проте мають місце суттєві перевитрати по іншим операційним та фінансовим витратам.

Аналітичний аспект управління прибутком підприємства розпочнемо динамічним аналізом основних видів прибутку (збитку) підприємства, що були отримані протягом 2018-2020рр. (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Динамічний аналіз основних видів прибутку ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» за період 2018-2020 рр.

Показники	Од. вим.	2018 рік	2019 рік	2020 р.	Відхилення за роками, %		
					2019/2018	2020/2019	2020/2018
Витрати на 1 грн. чистої виручки	грн./грн	0,8	1,017	0,92	27,13	-9,54	15,00
Валовий прибуток(збиток)	тис. грн.	13287269	-1093902	4651154	-108,23	525,19	-65,00
Прибуток (зби-ток) від операційної діяльності	тис. грн.	11809326	-2750338	2066296	-123,29	175,13	-82,50
Прибуток (збиток) до оподаткування	тис. грн.	11361753	-2703282	847674	-123,79	131,36	-92,54
Чистий прибуток (збиток) від звичайної діяльності	тис. грн.	9509163	-2265232	740902	-123,82	132,71	-92,21

Джерело: складено на основі [44].

Дані табл. 2.4 показують, що рівень витрат на 1 грн. реалізованої продукції, який відзеркалює у тому числі і прибутковість підприємства, у аналізованому періоді змінювався по-різному. Так, найменшим його значення було зафіксовано у 2018 році, а найвище у 2019 році, саме тоді коли підприємство мало зиткову діяльність. У 2020 р. по відношенню до 2019 року, витрати на 1 грн. реалізованої продукції зменшилися на 9,54%. Тож, позитивна динаміка обсягів реалізації у 2020 р. та зниження витратності виробництва дали можливість ПАТ «АМКР» отримати валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності і чистий прибуток. І хоча по відношенню до 2018 р. темпи їх росту значно відстають, намічена тенденція дозволила підприємству увійти у зону прибутку. Загалом, збитковість діяльності 2019 року пояснюється кризовим станом у металургійній галузі на світовому ринку, що супроводжувалося суттєвим скороченням попиту на металопродукцію. 2020 рік видався більш вдалим, в наслідок чого, ситуація значно покращилася.

Розглянемо яким чином відбувалося використання прибутку на підприємстві (табл. 2.5)

Так, за даними табл. 2.5 видно, що розподіл прибутку в межах аналізованого періоду проводився дещо не пропорційно. До того ж, 2019 рік бів збитковим, тому відрахування проводилися за рахунок зменшення нерозподіленого прибутку. Фонд оплати праці за три роки зріс на 35,15% за

Таблиця 2.5 – Аналіз використання прибутку ПАТ «АМКР» за 2018-2020 рр.

Показники	Од-вим.	2018 рік	2019 рік	2020 р.	Відхилення за роками, %		
					2019/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2018
Витрати по соціальному фонду	тис. грн.	450000	432000	425000	-4	-1,62	-5,56
Витрати на охорону праці	тис. грн.	435000	503000	381000	15,63	-24,25	-12,41
Платежі до бюджету та державні цільові фонди	тис. грн.	8825265	8685096	6174041	-1,59	-28,91	-30,04
Чистий прибуток (збиток) від звичайної діяльності	тис. грн.	9509163	-2265232	740902	-123,82	-132,71	-92,21
Нерозподілений прибуток	тис. грн.	42489,338	29378,818	30119,720	-30,86	2,52	-29,11

Джерело: складено на основі [44].

рахунок зростання середньої заробітної плати, витрати по соціальному фонду, зменшилися на 5,56%, а на охорону праці на 12,41%. Платежі до бюджету зменшилися, проте, заборгованості перед бюджетом станом на 31.12.2020 рік підприємство не мало, хоча мала місце заборгованість по відшкодуванню ПДВ. Чистий прибуток (збиток) від звичайної діяльності мав місце у 2018 та 2020 рр. Його динаміка є негативною. Нерозподілений прибуток також мав тенденцію до зменшення, оскільки за його рахунок у 2019 та 2020 рр. погашалися відрахування до бюджету та державних цільових фондів. Слід також торкнутися дивідендної політики підприємства. На жаль, підприємство не отримує достатньої кількості прибутку, щоб сплачувати акціонерам свого товариства дивіденди.

З врахуванням тих труднощів, що мають місце на підприємстві, проведемо аналіз його фінансової стійкості. (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Відносні показники фінансової стійкості ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг»

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Нормативне значення
Коефіцієнт фінансової автономії	0,76	0,62	0,69	0,4-0,6
Коефіцієнт фінансової залежності	1,31	1,61	1,37	<2
Коефіцієнт фінансового ризику	0,31	0,61	0,42	<1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,22	-0,001	0,14	>0,1
Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	0,10	0,14	0,08	<0,4
Коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами	1,30	-0,003	1,1	>1

Джерело: складено на основі [44].

- коефіцієнт фінансової залежності за аналізований період показник відповідає нормативному значенню (<2). Його максимальне значення зафіксоване у 2019 році, що вказує на зростання частки позикових коштів у фінансових ресурсах ПАТ «АРКМ»;

- коефіцієнт фінансового ризику в межах періоду дослідження відповідав нормативу, але, у 2019 році його значення є максимальним у порівнянні з 2018 та 2020 рр.;

- коефіцієнт маневреності власного капіталу у 2018 році відповідав нормативному значенню, у 2019 році показник знизився до від'ємної позначки, що вказує на нестачу власних ресурсів для фінансування оборотних активів. У 2020 році положення виправилося і даний показник увійшов в діапазон нормативних значень;

- коефіцієнт довгострокового залучення коштів в аналізованому періоді знаходився у межах нормативу;

- коефіцієнт забезпечення запасів власними коштами відповідав нормативним значенням 2018 та 2020 рр., але з 2018 до 2019 р. він знизився до значення із позначкою «мінус».

Узагальнення оцінки рівня ліквідності та платоспроможності ПАТ «АРКМ» міститься у дод. Н, які вказують на те, що найбільшими значеннями коефіцієнту абсолютної ліквідності (платоспроможності) були у 2018 та 2020 рр., у 2019 р. даний показник був нижчим за норматив ($0,04 < 0,1$). Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2019 р. знаходився у межах норми ($1,02 > 1$), але у порівнянні з 2018 та 2020 рр. він є значно нижчим. Коефіцієнт поточної ліквідності показав високі рівні у 2018 році (2,60), у 2019 році даний показник опустився нижче нормативного (1,38), що свідчило про зниження рівня платоспроможності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» та у 2020 році даний показник знову зайшов у межі нормативного значення.

Показники визначення рівня платоспроможності продовжують ту ж саму динаміку, що і попередня група показників.

Таким чином, найгіршим з точки зору фінансового стану для підприємства, видався 2019 рік, проте, 2020 рік приніс для підприємства хоч і незначний, але позитивний фінансовий результат.

Проведення факторного аналізу прибутку ПАТ «АРКМ» дозволить виявити силу впливу обсягів реалізації продукції, зміни її структури та асортименту продукції та зміни рівня витрат на одну гривню товарної продукції. Джерелами інформації для його проведення виступають виручка від реалізації продукції, собівартість реалізованої продукції та прибуток від реалізації, аналіз яких вже проводився (див. табл. 2.3, 2.4), методика аналізу було розглянуто у 1-му розділі кваліфікаційної роботи.

У дод. П наведено розрахунки факторного аналізу прибутку, а у табл. 2.7 узагальнено його результати.

Отже, в результаті зміни обсягу реалізації продукції сума прибутку 2019 р. зросла на 1893930,35 грн., але згодом ситуація погіршилася і при зміні структури і асортименту продукції, прибуток зменшився на -2858987,55 грн.

Таблиця 2.7 – Узагальнення результатів факторного аналізу прибутку від реалізації ПАТ «АМКР»

Фактори	Сума прибутку (грн.)		Питома вага, (%)		Зміна структури факторів, %
	2019/2018	2018/2017	2019	2020	
За рахунок зміни обсягів реалізованої продукції, грн.	1893930,35	-376787,79	-13,01	-7,82	77,4
За рахунок зміни структури та асортименту, грн.	-2858987,55	555896,88	19,64	11,54	81,5
За рахунок зміни витрат на 1 грн. реалізованої продукції	-13594606,81	4637524,91	93,37	96,28	-3,3
Всього	-14559664,00	4816634	100,00	100,00	

Джерело: складено на основі [дод. Н.1].

За рахунок зміни рівня витрат на одну грн. реалізованої продукції прибуток підприємства зменшився на 13594606,81 грн. Загалом, у 2019 році порівняно із 2018 роком, за рахунок всіх трьох факторів, прибуток зменшився на 14559664,00 грн. У 2020 р. стандіальності підприємства порівняно з попереднім роком суттєво покращився, оскільки із зони збитків, воно перейшло у зону прибутків. Проте, за рахунок обсягів реалізації продукції прибуток підприємства зменшився на 376787,79 грн. Зміни у структурі та асортименті реалізованої продукції принесли підприємству прибуток у сумі 555896,88 грн. Найбільшу суму прибутку, підприємство отримало за рахунок зміни витрат на одну гривню реалізованої продукції (4637524,91 грн.), а це підтверджує той факт, що при зростанні собівартості реалізованої продукції зменшується прибуток підприємства і навпаки. Тож, за рахунок впливу всіх факторів, що досліджувалися прибуток ПАТ «АМКР» порівняно із 2019 роком зріс на 4816634 грн.

Після проведення аналізу прибутку ПАТ «АМКР», проведемо оцінку показників його рентабельності. У дод. П представлено значення основних показників рентабельності досліджуваного підприємства.

Дані дод. Р вказують на те, що за всіма основними показниками рентабельності, діяльність підприємства у 2019 році є збитковою та неефективною (зниження рентабельності власного капіталу, оборотних активів, необоротних активів, основних виробничих фондів). У 2020 році показники всіх основних видів рентабельності мають позитивні значення, проте, суттєво поступаються аналогічним показникам за 2018 рік.

Продовжимо оцінку рентабельності динамічним аналізом рентабельності реалізованої продукції (табл. 2.8) та факторним аналізом даного показника.

Дані табл. 2.8 вказують на негативну тенденцію зміни рентабельності реалізованої продукції у 2019 році (-4,4%) у порівнянні до 2018 року, так відхилення у даному періоді склало 21,8% із знаком «-».

Таблиця 2.8 – Динамічний аналіз рентабельності реалізованої продукції ПАТ «АМКР» за період 2018-2020 рр.

Показники	Од. вим.	2018 рік	2019 рік	2020 р.	Відхилення за роками, %		
					2019/2018	2020/2019	2020/2018
Чиста виручка від реалізації	тис. грн.	67963171	62409226	63496684	-8,17	1,74	-6,57
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	54675902	63503128	58845530	16,14	-7,33	7,63
Прибуток від реалізації продукції	тис. грн.	11809326	-2750338	2066296	-123,29	175,13	-82,50
Рентабельність реалізованої продукції	%	17,4	-4,4	3,3	-21,8	7,7	-14,1

Джерело: складено на основі [44].

У 2020 р. рентабельність реалізованої продукції зросла до рівня 3,3% і порівняно із 2019 р. приріст даного показника склав 7,7%, а порівняно із 2018 р. відхилення є негативним.

Проведення факторного аналізу рентабельності реалізованої продукції передбачає визначення чинників, що справляють вплив на зміну даного показника, ними виступають ціна реалізованої продукції та собівартість реалізованої продукції. Вихідною базою для розрахунків, слугують дані табл. 2.8.

Розрахунки щодо впливу факторів на рентабельність реалізованої продукції містяться у табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Факторний аналіз рентабельності реалізованої продукції ПАТ «АМКР»

Період	Розрахунок	Результат розрахунку, %.
Зміна рентабельності реалізованої продукції за рахунок зміни ціни реалізованої продукції		
ΔР (2019)	$\frac{62049226 - 56153845}{62409226} - \frac{67963171 - 56153845}{67963171}$	-0,0735 (-7,35%)
ΔР (2020)	$\frac{63496684 - 63503128}{63496684} - \frac{62409226 - 63503128}{62409226}$	0,0006 (0,06%)
Зміна рентабельності реалізованої продукції за рахунок зміни собівартості		
ΔР (2019)	$\frac{62409226 - 63503128}{62409226} - \frac{62409226 - 56153845}{62409226}$	-0,1443 (-14,45%)
ΔР (2020)	$\frac{63496684 - 58845530}{63496684} - \frac{63496684 - 63503128}{63496684}$	0,073 (7,1%)
Підсумок за 2019 р.	(-7,35%) + (-14,45%)	-21,8%
Підсумок за 2020 р.	(0,06%) + (7,1%)	7,7%

Джерело: складено на основі [табл. 2.8].

Таким чином, результати факторного аналізу рентабельності реалізованої продукції ПАТ «АМКР» за період 2018-2020 рр. показали, що даний показник у 2019 році знизився за рахунок ціни на 7,35%, а за рахунок собівартості на 14,45%, загальне зниження рентабельності склало 21,8%. Щодо 2020 року, то мало місце зростання рентабельності реалізованої продукції за рахунок ціни на 0,06% та за рахунок скорочення витрат на 7,1%. Загалом рентабельність реалізованої продукції ПАТ «АМКР» зросла за 2020 р. на 7,7%, що є позитивним фактором для підприємства.

На заключному етапі діагностики фактичного стану управління прибутком ПАТ «АМКР» побудуємо п'ятифакторну адаптовану модель Альтмана з метою визначення ймовірності банкрутства підприємства. Дану модель було розглянуто у пп. 1.2, а нормативні значення показників ймовірності банкрутства наведені у дод. В. Розраховані значення коефіцієнтів представлені у табл. 2.10

Таблиця 2.10 – Оцінка банкрутства ПАТ «АМКР» за п'ятифакторною моделлю Альтмана

Показники	Роки		
	2018	2019	2020
Частка власних оборотних коштів в активах	0,40	0,38	0,38
Рентабельність активів, розрахованого з використанням нерозподіленого прибутку	0,44	0,30	0,37
Рентабельність активів, розрахованого з використанням чистого прибутку	0,12	-0,03	0,07
Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань власним капіталом	3,21	1,64	2,74
Коефіцієнт трансформації	0,70	0,64	0,74
Значення Z-показника	3,06	1,77	2,70

Джерело: складено на основі [44].

За результатами розрахованих коефіцієнтів (табл. 2.7), можна зробити висновок, що діяльність ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» стабільною назвати не можна. У 2018 р. підприємство знаходилося у стадії дуже низької ймовірності банкрутства, що в принципі було видно із результатів аналізу його діяльності. У 2019 р. розраховане значення Z-показника показало, що комбінат знаходився у зоні дуже високої ймовірності банкрутства. У 2020 році стан діяльності підприємства значно покращився порівняно із 2019 роком, проте, ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» все ще перебував у зоні високої ймовірності банкрутства.

Тож, підприємство і надалі має вживати заходів для стабілізації фінансового стану.

У дод. С наведено чинники, що дестабілізують виробничу діяльність ПАТ

«АМКР» і призводять до зменшення прибутку та основні цілі, що спрямовані на подолання проблем підприємства. До основних негативних чинників слід віднести зменшення обсягів реалізації продукції підприємства та зростання її собівартості.

Таким чином, у даному розділі кваліфікаційної роботи було оцінку управління прибутком ПАТ «АМКР», в частині організаційного та аналітичного аспектів. Дослідження показало, що управління прибутком на підприємстві відбувається за центрами прибутку та центрами відповідальності. Загалом, оцінка організаційного аспекту показала, що на підприємстві є достатньо значна кількість відділів, діяльність яких спрямована на пошуки резервів щодо зростання прибутку підприємства. Проте, аналітична оцінка фінансової складової вказує на те, що діяльність підприємства не є стабільною, так, було виявлено низку проблем, що стоять на заваді поліпшення фінансових показників діяльності підприємства, основними з яких є суттєве скорочення обсягів реалізації продукції та зростання її собівартості. Тому, у наступному розділі будуть розроблені управлінські рішення та доведена ефективність їх впровадження для умов діяльності ПАТ «АМКР» з метою зростання прибутковості, в умовах сталого розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

На основі викладеного матеріалу у даній кваліфікаційній роботі, можна зробити висновок, що управління прибутком належить до загальної системи управління підприємством і займає і цій системі одне із провідних місць. Саме прибуток виступає джерелом інвестицій для підприємства. Його наявність є запорукою ефективного розвитку фінансово-господарської діяльності, зростання власних фінансових ресурсів підприємства, своєчасних виплат заробітних плат та інших заохочувальних винагород, оновлення техніко-технологічної бази тощо. І навпаки, відсутність прибутку загрожує підприємству втратою фінансової стійкості та платоспроможності, що в багатьох випадках призводить до настання кризи та банкрутства. Тож, управління прибутком є рушійним важелем фінансово-господарської діяльності підприємства, а прибуток (збиток) виступає кінцевим результатом його діяльності.

Висвітлення теоретичних і методичних засад щодо прибутку та підходів до управління ним, проводилося на основі критичного аналізу. В процесі його проведення та систематизації різних точок зору було зроблено наступні узагальнення:

1. З'ясовано сутність прибутку та процесу управління прибутком в умовах стабільного розвитку підприємства.

Прибуток, як кінцевий результат отриманий в процесі фінансово-господарської діяльності підприємства є величиною, що розраховується у вигляді різниці між отриманим доходом та понесеними витратами на виробництво і реалізацію продукції [10]. У тому разі, коли різниця є від'ємною величиною, підприємство отримує збиток. Тому, всі управлінські рішення підприємства завжди спрямовані на отримання позитивної різниці між доходами та витратами.

У зв'язку з цим, виникає необхідність проводити комплексну програму дій спрямованих не тільки на отримання прибутку та його раціональне використання, а і на те, щоб не потрапити у зону ризику настання банкрутства. Такі дії були сформовані у систему управління прибутком. Її метою є нейтралізація негативних явищ та стабілізація фінансово-господарської діяльності за рахунок елімінації негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників.

Управління прибутком підпорядковується загальному управлінському процесу, діє як самостійна система та виконує свої функції. Власне, управління прибутком надає можливості підприємству забезпечувати ефективність у регулюванні механізму формування та використання прибутку, сприяючи зростанню власних фінансових ресурсів та забезпечуючи платоспроможність, фінансову стійкість та стабільний розвиток.

Суб'єктами управління прибутком є особи, як правило власники підприємства та менеджери, управлінські рішення та дії яких спрямовані на об'єкт управління прибутком.

2. Отримання прибутку – це головна мета підприємницької діяльності та

основний механізм захисту підприємства від загрози банкрутства. У рамках стабільного розвитку підприємства, було розглянуто значення прибутку, як основи його стратегічного розвитку за всіма напрямками діяльності, оскільки, прибуток є основним осередком формування власних фінансових ресурсів, запорукою ефективного господарювання, важелем зростання ринкової вартості підприємства.

3. Управління прибутком, як підсистема загальної системи управління підприємством, є об'єктом діагностики її фактичного стану. Серед значного кола науковців, що досліджують методичні підходи до оцінки ефективності управління прибутком підприємства відсутня єдина думка. Серед авторів є прихильники оцінки загальної системи управління прибутком, включаючи і організаційний, і функціональний аспекти, а є прихильники оцінки управління прибутком за допомогою різних підходів аналізу формування, використання та розподілу прибутку (горизонтальний, вертикальний, факторний, кореляційний) з метою визначення резервів щодо поліпшення її стану.

4. Дослідження різних різних поглядів дозволило побудувати методіку яка може бути адаптованою для умов діяльності промислового підприємства.

Концептуально, в її основі лежать такі складові:

- аналіз ключових показників діяльності підприємства;
- проведення оцінки організаційного аспекту управління прибутком;
- динамічний та структурний аналіз показників, формують прибуток та показників витрат, що були понесені підприємством в розрізі усіх видів діяльності;
- видовий аналіз прибутку;
- аналіз процесу використання прибутку;
- оцінка фінансового стану в частині фінансової стійкості;
- здійснення оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства;
- проведення факторного аналізу прибутку та визначення сили впливу різних факторів на його рівень;
- оцінка показників рентабельності підприємства;
- проведення факторного аналізу рентабельності реалізованої продукції;
- проведення діагностики банкрутства за п'ятифакторною моделлю Альтмана;
- виявлення резервів щодо поліпшення процесу управління прибутком;
- розроблення управлінських рішень спрямованих на поліпшення стану управління прибутком та доведення їх ефективності для умов діяльності промислового підприємства.

Запропонована методіка управління прибутком базувалася на діяльності ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». Підприємство є лідером серед найбільших підприємств ГМК України та входить до міжнародної корпорації АрселорМіттал. За організаційно-правовою формою досліджуване підприємство відноситься до акціонерних товариств та являється найбільшим платником податків в Україні. Проводячи аналіз економічної діяльності, було встановлено, що за підсумками 2018 - 2020 рр. підприємство працювало не

стабільно. Кращим із років для підприємства, виявився 2018 рік. Підприємство мало достатньо сил для нарощування обсягів виробництва та її реалізації, а узагальнюючі показники діяльності підприємства дозволили отримати прибуток у розрізі всіх видів. З настанням кризи, відбулося значне погіршення динамічних змін в основних показниках діяльності підприємства, що призвело до його збитковості. 2020 рік дещо стабілізував становище і за результатами діяльності було отримано порівняно із 2018 роком незначну суму прибутку.

Аналітична оцінка організаційного аспекту управління прибутком ПАТ «АМКР» показала наступне:

- управління прибутком відбувається за центрами прибутку (шахтоуправління, гірничо-збагачувальний комплекс, коксохімічне виробництво, агло-доменне виробництво, сталеплавильне виробництво, прокатне та сортопрокатне виробництво). Всі ці структурні одиниці підприємства є осередками де створюється нова вартість та в процесі її реалізації отримується дохід від реалізації, а у разі його перевищення над витратами – прибуток;

- центрами відповідальності за прибуток виступають керівники виробництв, які мають контролювати діяльність ввірених їм підрозділів на предмет дотримання плану виробництва, плану витрат, плану доходів та плану прибутку. На оперативних селекторних зборах вони звітують перед керівництвом підприємства за виконанням планових завдань, а у разі їх відхилень, пояснюють причини та пропонують заходи по їх усуненню;

- система управління витратами реалізовується за рахунок управлінських функцій, які системно виконуються відповідальними особами. Дана система побудована на зворотному зв'язку. Інформація про надходження доходів на підприємство та понесених витрат надходить, як із зовнішнього (отримання доходу від реалізації, інших не реалізаційних доходів) так і внутрішнього середовища (обсяги виробництва, витрати тощо). Дана інформація обробляється в системі бухгалтерського обліку і на її основі проводиться аналіз формування та використання прибутку, а також розробляються управлінські рішення спрямовані на поліпшення показників фінансової діяльності. Внутрішній контроль здійснюють перевірку за їх втіленням та ефективністю;

- аналітичну частину роботи було розпочато динамічним та структурним аналізом показників, що формують прибуток, а також витрат, що пов'язані із реалізаційними та не реалізаційними операціями. Дослідження показало, що в межах аналізованого періоду, лівова частина коштів яка формує прибуток підприємства, надходить у вигляді доходу від реалізації (коливається в межах 97,8 -99,5%). Решту становлять інші операційні доходи та інші фінансові доходи, їх частки у загальній структурі доходу є незначними. Щодо витрат, то найбільшу питому вагу у їх структурі займає собівартість реалізованої продукції, на другому місці стоять адміністративні витрати, іншим складовим витрат належать незначні частки;

- динамічний видовий аналіз прибутку ПАТ «АМКР» показав, що підприємство працює стрибкоподібно. І найвищі рівні за всіма видами

прибутку були отримані у 2018 році. 2019 рік ознаменував свою діяльність збитковістю, чому сприяла криза в даній галузі. Підприємство не змогло отримати навіть валовий прибуток. У 2020 році підприємству вдалося збільшити обсяги виробництва і реалізації адукції, зменшити витратність виробництва і потрапити до зони прибутку. Порівняно з 2019 роком підприємство спрацювало добре, але до рівня 2018 року не змогло повернутися;

- аналіз розподілу прибутку показав, що підприємство робить відрахування до фонду заробітної плати, у соціальний фонд, на охорону праці та здійснює платежі до бюджету і інші цільові фонди. Відрахування в межах аналізованого періоду різняться. У 2018 році підприємству вистачило прибутку для проведення всіх обов'язкових відрахувань. Проте, у 2019 році, підприємству довелося зменшувати величину нерозподіленого прибутку для проведення розрахунків. У 2020 році величина нерозподіленого прибутку дещо зросла порівняно з 2019 роком, але мала місце дебіторська заборгованість по відшкодуванню ПДВ. Слід також в даній частині сказати відносно дивідендної політики підприємства. Являючись акціонерним товариством, дивіденди акціонерам не сплачуються. З огляду на результативність діяльності, у підприємства бракує коштів на їх сплату;

- проведений аналіз платоспроможності та ліквідності показав, що відповідні відносні показники демонстрували зниження платоспроможності та ліквідності підприємства у 2019 році. У 2020 році вони покращилися, але не настільки, щоб підприємство відчувало себе у фінансовій безпеці;

- проведення факторного аналізу прибутку та рентабельності реалізованої продукції надали можливості виявити силу впливу низки факторів на рівень прибутку від реалізації продукції та рівень її рентабельності;

На основі проведеного аналізу в частині організаційного та аналітичного аспектів управління прибутком, було розроблено ряд управлінських рішень, спрямованих на їх поліпшення управління прибутком. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Резерви та управлінські рішення щодо поліпшення управління прибутком ПАТ «АМКР»

Резерв	Управлінське рішення
Зростання обсягу реалізованої продукції (зростання доходності)	Нарощування обсягів виробництва, вихід на нові ринки збуту, оптимізація цінової політики
Підвищення продуктивності праці	Запровадження системи стимулювання персоналу за перевиконання показників
Зниження собівартості продукції	Перегляд статей затрат, оптимізація ФОП, пошук нових постачальників
Підвищення оборотності активів	Оптимізація структури майна, підвищення ефективності використання виробничого обладнання, зменшення простоїв ОЗ
Покращення фондівдачі	Модернізація застарілого обладнання: введення в дію технологічного та модернізованого устаткування
Оптимізація майнового стану	Скорочення термінів повернення дебіторської та кредиторської заборгованості, зменшення норми виробничих запасів, перегляд необоротних активів з можливим продажем або модернізацією застарілої їх частини

Джерело: складено на основі [дод. С, рис. С-1].

1. В ході проведеного дослідження було з'ясовано, що на підприємстві має місце досить висока витратність виробництва. Рівень витрат на 1 грн. реалізованої продукції у 2020 р. становив 0,92 грн./грн., що на 15% вище рівня 2018 року, який розглядаємо, як базовий, оскільки 2019 рік був збитковим. Обсяги виробництва на 6,57% також були меншими у 2020 році порівняно із 2018 роком. Тож, мали місце перевитрати матеріалів і сировини. У зв'язку з чим, пропонується у межах удосконалення планування витрат переглянути планування та встановлення прогресивних норм витрат та цін на ресурси, що використовуються в процесі виробництва. Тобто доцільним є оптимізація встановлення нормативних та планових значень даних показників для з метою зниження витратності виробництва. Важливість цього заходу виявляється й у стимулюванні більшої фактичної економії витрат ресурсів в процесі виробництва, ефективності їхнього використання, додаткове стимулювання зменшення матеріаломісткості продукції на етапі її планування та в процесі виробництва.

За рахунок удосконалення системи планування в сфері встановлення прогресивних норм витрат та цін на ресурси, можливим є досягнення економічного ефекту за рахунок оптимізації планових норм витрат основних видів сировини та матеріалів і відповідних цін на них, що в плановому періоді становитиме:

$$E = (1 - I_n \times I_c) \times \text{Витр. баз.} \quad (3.1)$$

де I_n – середньозважений індекс норм витрат;

I_c – середньозважений індекс цін на ресурси;

Витр. баз. – абсолютний рівень витрат в базовому періоді.

За даними дод. Т, витрати на сировину та матеріали у 2020 р. становили за вирахуванням витрат на газ, електроенергію та воду (37699727 – 15221767) 22477960 тис. грн. Тож, економічний ефект становитиме:

$$E = (1 - 0,999 \times 0,999) \times 22477960 = 44955,9 \text{ тис. грн.}$$

3. Наступним заходом, спрямованим зростання прибутковості за рахунок зменшення витратності виробництва буде запровадження системи WorldClassManufacturing (WCM – виробництво світового класу) – комплексна програма управління виробництвом в основі якої покладені принципи ТРМ (TotalProductiveMaintenance) – нуль нещасних випадків, поломок, браку та відходів, тобто головна мета програми – ліквідація втрат будь-якого виду. Дана система вже працює на підприємствах корпорації «АрселорМіттал» у Франції, Германії США, Італії. Реалізації даної програми забезпечила на підприємствах «АрселорМіттал» зниження собівартості продукції на 10%. Для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» плануємо зниження собівартості продукції для першого року в середньому на 2%.

Базовими інструментами роботи системи WorldClassManufacturing є наступні інструменти:

- TotalQualityControl (TQC) - загальний контроль якості;
- ProductiveMaintenance (TPM) - повне виробниче обслуговування (навчання основного виробничого персоналу обслуговуванню устаткування та виявленню відхилень власними силами);
- TotalIndustrialEngineering (TIE) - загальна промислова інженерія;
- JustInTime (JIT) - точно в зазначений час (мінімізацію складських запасів).

У табл. 3.2 представлено витрати на впровадження системи WorldClassManufacturing.

Таблиця 3.1 – Витрати на впровадження WCM-системи на ПАТ «АМКР»

Складові WCM-системи	Сума витрат, тис. грн.	Пояснення
TotalQualityControl (TQC) Вартість програмного забезпечення та установка ПО на робочі місця	4200	Вартість ліцензії – 200 тис. грн. Установка ПО на 200 робочих місць (р.м.)
Навчання користувачів ПО	3000	Число користувачів – 200 Вартість навчання одного працівника – 15 тис. грн.
Вартість подальшого оновлення ПО	90	Подальше оновлення ПО – 7,5 тис. грн. / міс.
ProductiveMaintenance (TPM) Вартість програмного забезпечення та установка ПО на робочі місця	20200	Вартість ліцензії – 200 тис. грн. Установка ПО на 1000 р.м.
Навчання користувачів ПО	15340	Число користувачів – 1000 Вартість навчання одного працівника – 15,34 тис. грн.
Вартість подальшого оновлення ПО	90	Подальше оновлення ПО – 7,5 тис. грн. / міс.
TotalIndustrialEngineering (TIE) Вартість та установка ПО на робочі місця	1500	Вартість ліцензії – 500 тис. грн. Установка ПО на 50р.м.
Навчання користувачів ПО	1000	Число користувачів – 50 Вартість навчання одного працівника – 20 тис. грн.
Вартість подальшого оновлення ПО	90	Подальше оновлення ПО – 7,5 тис. грн. / міс.
JustInTime (JIT) Вартість та установка ПО на робочі місця	2400	Вартість ліцензії – 400 тис. грн. Установка ПО на 100р.м.
Навчання користувачів ПО	2000	Число користувачів – 100 Вартість навчання одного працівника – 20 тис. грн.
Вартість подальшого оновлення ПО	90	Подальше оновлення ПО – 7,5 тис. грн. / міс.
Усього	50000	

Розрахуємо економічний ефект від впровадження даного заходу. Собівартість продукції у 2020 році становила 58845530 тис. грн. Витрати на реалізацію даного заходу становитимуть 50 млн. грн.

$$E = 58845530 * 0,98 - 50000000 = 7668619,4 \text{ тис. грн.}$$

3. В якості зростання автоматизації процесів на ПАТ «АМКР» пропонуємо встановити ERP-систему, яка забезпечить прискорення проведення розрахунків та зростання ефективності управління прибутком. Оптимізація робочих процесіву функціональних підрозділах дозволить зменшити управлінські витрати. Розрахуємо витрати на реалізацію даного заходу (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Витрати на впровадження ERP-системи на ПАТ «АМКР»

Витрати на автоматизацію	Сума, тис. грн.	Пояснення
Вартість та установка ПО на робочі місця	400,0	Вартість ліцензії – 20 тис. грн. Установка ПО на 20 робочих місць
Навчання користувачів ПО	100,0	Число користувачів – 20 Вартість навчання одного працівника – 5 тис. грн.
Вартість подальшого оновлення ПО	7,50	Подальше оновлення ПО – 7,50 тис. грн. / міс.
Усього витрат	507,50	—
Доходи від впровадження автоматизації, тис. грн.		
Додаткова річна виручка від скорочення часу на документообіг	1610,0	За даними експертної групи з автоматизації процесів термін обробки документів скоротиться майже на 60%, а адміністративні витрати знизяться на 5%. Додатково збільшиться виручка від реалізації на 1610 тис. грн.

Економічний ефект у вигляді додаткового доходу, від впровадження заходу становитиме:

$$1610,0 - 507,50 = 1102,50 \text{ грн.}$$

Таким чином, затрати на впровадження ERP-системи складатимуть 507,5 тис грн., а річний економічний ефект 1102,5 тис. грн. В результаті впровадження ERP-системи відбудеться вивільнення робочого часу робітників підприємства, що спричинить умовне вивільнення грошових коштів у вигляді приросту виручки.

Збільшити прибуток підприємства є можливим за рахунок зниження витратності виробництва (економія споживання електроенергії).

Модернізація наявного устаткування (компресор К-1500) у коксохімічному виробництві дозволить оптимізувати витрати на споживання електроенергії, що забезпечує кисневе виробництво протягом усього технологічного циклу. Модернізація компресорів полягає у заміні насосного агрегату, зокрема, – електродвигунах. У дод. Т(Т.1) наведено розрахунок витрат на проведення модернізації старого насосного агрегату компресора К-95-50-80.

У дод. Т (Т.2) представлено розрахунок економічного ефекту від економії електроенергії.

Таким чином, витрати на проведення модернізації становлять 8550 тис. грн., а економія електроенергії становитиме 10596,096 тис. грн. на рік.

Річний економічний ефект від впровадження заходу, становитиме:

$$10596,096 \text{ тис.} - 8550,0 \text{ тис.} = 2046,096 \text{ тис. грн.}$$

Проведемо узагальнення щодо запропонованих заходів, спрямованих на поліпшення управління прибутком для умов діяльності ПАТ «АМКР» (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Узагальнення запропонованих заходів, спрямованих на поліпшення управління прибутком ПАТ «АМКР»

Назва заходу	Витрати, тис. грн.	Економічний ефект, тис. грн.
1. Оптимізації планових норм витрат основних видів сировини та матеріалів і відповідних цін на них	-	44955,9
2. Впровадження системи WorldClassManufacturing (WCM – виробництво світового класу)	50000	7668619,4
3. Впровадження ERP-системи	507,50	1102,5
4. Модернізація компресора К-1500	8550	2046,096
Усього	59057,5	7716724,5

Дані табл. 3.4 показують, що величина економічного ефекту від програми заходів спрямованих на поліпшення управління прибутком становить 7716724,5 тис. грн. Найрезультативнішим заходом є запровадження системи WorldClassManufacturing (WCM – виробництво світового класу). Для першого року було взято економію на ресурсах у розмірі 2%. Хоча світові компанії економлять за цією системою понад 10% на витратах. Позбавляючись від всього зайвого та зосереджуючи увагу на головному, вони, таким чином, збільшують свої прибутки.

Реалізація запропонованих заходів позитивно вплине на динаміку основних показників діяльності ПАТ «АМКР». У табл. 3.5 представлено оптимізаційний сценарій розвитку подій ПАТ «АМКР» на плановий рік.

Таблиця 3.5 – Вплив ефективності розроблених заходів на зміну техніко-економічних показників ПАТ «АМКР» у плановому періоді

Показники	Од. виміру	2020 рік	Плановий рік	Відхилення, %
Доход від реалізації продукції	тис. грн.	63496684	68576419	8,0
Інші операційні доходи	тис. грн.	324998	324998	-
Інші фінансові доходи	тис. грн.	22373	22373	-
Середньооблікова чисельність робітників	чол.	19504	19504	-
Продуктивність праці 1-го працівника	тис. грн./чол.	3073,72	3516,0	14,4
Середньомісячна заробітна плата 1-го працівника	грн.	19062	20015	5,0
Середньорічна вартість основних засобів (ОЗ)	тис. грн.	58303758	58337308	0,06
Фондовіддача	грн./грн.	0,92	1,15	25,0
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	58845530	61787807	5,0
Прибуток (збиток) валовий	тис. грн.	4651154	6788612	46,0
Інші операційні витрати	тис. грн.	701915	701915	-
Адміністративні витрати	тис. грн.	2159849	2051856,6	-5,0
Витрати на збут	тис. грн.	48092	49054	2,0
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	тис. грн.	2066296	4310784,5	108,6
Фінансові витрати	тис. грн.	1240995	1240995	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток, грн.	тис. грн.	847674	3092163	264,8
Витрати з податку на прибуток	тис. грн.	106772	494746	363,4
Чистий прибуток (збиток) від звичайної діяльності	тис. грн.	740902	2597417	250,6
Витрати на гривню реалізованої продукції	грн./грн.	0,92	0,9	-2,2
Рентабельність реалізованої продукції	%	3,3	10,9	7,6

Джерело: складено на основі [табл. 2.1].

Таким чином, за даними табл. 3.5 видно, що у плановому періоді основні показники діяльності ПАТ «АМКР» мають тенденцію до покращення і наблизилися до рівня 2018 року – періоду, коли підприємство працювало ефективно та отримувало прибуток від усіх видів діяльності. За рахунок зростання доходу від реалізації, підвищилися показники продуктивності праці та фондівіддачі. Собівартість реалізованої продукції зросла пропорційно обсягам з поправкою на економію витрат за рахунок реалізації запропонованих заходів. Відбулося зниження витрат на 1 гривню реалізованої продукції та зростання рентабельності реалізованої продукції. Підприємство у плановому періоді отримало прибуток за усіма видами діяльності, внаслідок чого, вплив ефективності розроблених заходів спрямованих на поліпшення управління прибутком для умов діяльності ПАТ «АМКР» у плановому періоді, слід вважати ефективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України : прийнятий 16 січня 2003 р. – Х. : ТОВ «Одіссей», 2004. – 248 с.
2. Податковий кодекс України : за станом на 1 груд. 2010 р. – Винниця : ТОВ «Поліграф-сервіс», 2010. – 512 с.
3. Бабяк Н.Д. СVP-аналіз: традиційний та управлінський підходи / Н.Д. Бабяк, К. Б. Іванюк // Бізнес Інформ. – 2015. – № 8. – С. 272-276.
4. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / [М. Д. Білик, В. О. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька]. – Київ : КНЕУ, 2010. – 592 с.
5. Бланк І. А. Управління прибутком : підруч. / І. А. Бланк. – Київ : Ніка-Центр, Ельга, 2007. – 602 с.
6. Блонська В. І. Прибуток – Особливості його формування та використання в ефективному управлінні підприємством / В. І. Блонська, І. В. Паньків // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21.5. – С. 179-185.
7. Блонська В. І. Вдосконалення формування та використання прибутку підприємства / В. І. Блонська, О. І. Вужинська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – № 18.1. – С. 122-128.
8. Бойчик І. М. Економіка підприємства : підруч. / Бойчик І. М. – Київ : Кондор, 2016. – 378 с.
9. Воронкова Т. Є. Шляхи підвищення прибутковості підприємства в умовах нестабільного середовища / Т. Є. Воронкова, Н. Ю. Безпалько // Інвестиції : практика та досвід. – 2016. – № 19. – С. 42-44.
10. Гаватюк Л.С. Прибутковість українських підприємств: реалії сьогодення / Л. С. Гаватюк, Н. В. Дармограй, Г. М. Хімійчук // Молодий вчений. – 2016. – № 1 (28). – С. 40-43.
11. Герасимчук В. Г. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. / В. Г. Герасимчук. – К.: КНЕУ, 2010. – 392 с.
12. Голубничая Г. Развитие учетно-аналитических информационных систем в условиях финансового кризиса // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2011. – № 130. – С. 27-30.
13. Грещак М. Г. Внутрішній економічний механізм підприємства: навч. посібник / М. Г. Грещак, О. М. Гребешкова, О.С.Коцюба; за ред. М. Г. Грещака. – К.: КНЕУ, 2001. – 228 с.
14. Думенков В.В. Формування і розподіл прибутку на підприємстві / В.В. Думенков // Економіка та управління: історії, реалії та перспективи. – 2016. – № 1. – С.256-277.
15. Жигалкевич Ж. М. Система управління прибутком як умова ефективного функціонування підприємства / Ж. М. Жигалкевич, Е. С. Фісенко // Економіка і суспільство. – 2016. – №4. – С. 145-148.
16. Іванченко Д. Ф. Організаційно-економічний механізм управління операційним прибутком : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.економ.наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за

видами економічної діяльності)» / Д. Ф. Іванченко. – Одеса, 2016. – 21 с.

17. Єпіфанова І. Ю. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності / І. Ю. Єпіфанова, В. С. Гуменюк // Економіка та суспільство. – 2016. – № 3. – С. 189-192.

18. Ковальова Т. М. Фінанси і кредит: електрон. навч. курс / під ред. Т. М. Ковалевої, 2010. – с 158.

19. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: підруч. / Л. О. Лігоненко. – К. : КНТЕУ, 2013. 824 с.

20. Матвійчук А. В. Діагностика банкрутства підприємств / А. В. Матвійчук // Економіка України. – 2007. – № 4. – С. 20 – 28.

21. Мардус Н.Ю. Теоретичні і методичні підходи до визначення прибутку підприємства в обліку та аудиті / Н.Ю. Мардус // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – № 14. – С. 966-971.

22. Нагрецькіс А. Ю. Управління прибутком підприємства / А. Ю. Нагрецькіс // Ефективна економіка. – 2017. – Вип №2. – С.125-131.

23. Николишин С. Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним / С. Є. Николишин // Молодий вчений. – 2017. – № 2. – С. 299-303.

24. Опікунова Н. В. Управління прибутком підприємства / Н. В. Опікунова, В. Г. Лопата // Вісник економіки транспорту і промисловості / – 2014. – № 46. – С. 294-298.

25. Павловська В. О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / В. О. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – Київ : КНЕУ, 2010. – 592 с

26. Партин Г.О. Економічна сутність майнового потенціалу підприємства / Г.О. Партин, С.Я. Фаріон // Бізнес Інформ. – 2013. – № 6. – С. 296-301.

27. Пігуль Н. Г. Управління прибутком підприємства : навч. посіб. / Н. Г. Пігуль. – К. : КНЕУ, 2012. – 198 с.

28. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства / С.Ф. Покропивний. – К. : КНЕУ, 2001. – 457 с.

29. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємства : підруч. / А.М. Поддєрьогін.– К.: КНЕУ, 2008. –196 с.

30. Рзаєва Т. Г. Зарубіжні методики визначення ймовірності банкрутства підприємства / Т. Г. Рзаєва // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №3. – С.177–181.

31. Рясних Є.Г. Основи фінансового менеджменту : навч. посіб. / Є.Г.Рясних. – К.: Скарби, 2003. – 238с.

32. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / Г. В. Савицька. – Київ : Знання, 2007. – 668 с.

33. Сагайдак-Нікітюк Р. В. Управління господарською діяльністю підприємства : навч. посіб. / Р. В. Сагайдак-Нікітюк, А. Б. Гончаров – Харків : Зебра, 2015. – 256 с.

34. Соколова Е.А. Проблеми управління прибутком підприємств / Е.А. Соколова, А.І. В'юшкова // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. – 2015. – № 32. – С. 310-320.

35. Суліма Н. М. Економіка і фінанси підприємства : підруч. / Н. М.

- Суліма, Л. М. Степасюк, О. В. Величко. – К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2015. –127 с.
36. Тульчинська С. О., Ткаченко Т. П., Скоробогатий О. І. Основи управління прибутком підприємства [Електронний ресурс] / С. О. Тульчинська, Т. П. Ткаченко, О. І. Скоробогатий// Ефективна економіка №2, 2018 р. – Режим доступу : http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2018/4.pdf (дата звернення: 10.09.2021). – Назва з екрана.
37. Шевченко Л. С. Менеджмент : навч. посіб. / [Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха]. – Харків: Право, 2013. – 216 с.
38. Шембель Ю. С. Прогнозування кризового стану підприємства й обґрунтування комплексу заходів антикризового управління : навч. посіб. / Ю. С. Шембель. – Дніпропетровськ : НМАУ, 2012. – 188 с.
39. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / О.О. Шеремет. – К.: Кондор, 2005. – 196 с.
40. Шматковська Т.О. Концептуальні засади стратегічного управлінського обліку / Т.О. Шматковська // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2016. – № 4. – С. 244-253.
41. Школьник І. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дайнека. – К. : ЦУЛ, 2016. – 368 с.
42. Офіційний сайт підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг». [Електронний ресурс]: https://mmgh.kname.edu.ua/images/pdf/Zbirnik_tez_konf_Formuvanya_2020.pdf (дата звернення: 8.09.2021).– Назва з екрана.
43. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: навч. посіб. / О. О. Терещенко. –К. : КНЕУ, 2006. 560 с.
44. Статут ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг". [Електронний ресурс]: https://ukraine.arcelormittal.com/tenders/doc/akcioneram/amkr/ustav_pat_amkr.pdf (дата звернення: 5.09.2021).– Назва з екрана.
45. (дата звернення: 5.09.2021).– Назва з екрана.
46. Офіційний сайт підприємства ПАТ "Запоріжсталь". [Електронний ресурс]: <https://www.zaporizhstal.com/> ua /. (дата звернення: 10.09.2021).– Назва з екрана.
47. Офіційний сайт підприємства ПАТ "Азовсталь". [Електронний ресурс]: <https://azovstal.metinvestholding.com/> ua. (дата звернення: 10.09.2021).– Назва з екрана.
48. Офіційний сайт підприємства ПАТ "ДМЗ". [Електронний ресурс]: <http://dmz-petrovka.dp.ua/>. (дата звернення: 10.09.2021).– Назва з екрана.
49. Річна звітність підприємства ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг" 2017-2019рр. [Електронний ресурс] <https://ukraine.arcelormittal.com/index.php?id=300> (дата звернення: 10.11.2021).– Назва з екрана.